

Sherin Kangas & Riika Kinnunen

KOHTI OMAA ELÄMÄÄ

Kokemuksia jatkosuunnitelmasta ammatillisessa erityisoppilaitoksessa

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijät	Sherin Kangas & Riika Kinnunen
Työn nimi	Kohti omaa elämää. Kokemuksia jatkosuunnitelmasta ammatillisessa erityisoppilaitoksessa
Toimeksiantaja	Ammattiopisto Luovi Oy
Vuosi	2024
Sivut	54 sivua, liitteitä 10 sivua
Työn ohjaaja	Katja Komonen

TIIVISTELMÄ

Toisen asteen opiskelijat tarvitsevat yhä enemmän tukea elämän eri osa-alueissa. Vaativan erityisen tuen opiskelijoilla on mahdollisuus päästä opiskelemaan ammatilliseen erityisoppilaitokseen sekä saada tukea opintojen suunnitteluun ja oman elämän rakentamiseen. Tässä opinnäytetyössä keskitytään erityisesti Ammattiopisto Luovi Oy:ssä opiskelevien vaativan erityisen tuen opiskelijoiden kokemuksiin. Tutkimuksen kohteena on Luovi Muhoksen vuoden sisällä valmistuvat opiskelijat.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaista tukea valmistuva vaativan erityisen tuen opiskelija kokee tarvitsevansa jatkosuunnitelmaa laadittaessa. Tutkimuksen toimeksiantajana oli Ammattiopisto Luovi Oy. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena. Aineistoa tutkimukseen kerättiin verkkokyselylomakkeen avulla ohjatussa tilanteessa. Tässä työssä tarkastellaan vuoden sisään valmistuvien opiskelijoiden kokemuksia saadusta ja halutusta tuesta eri elämän osa-alueissa keskittyen jatkosuunnitelmaan.

Tulosten perusteella näyttää siltä, että opiskelijoilla on varsin hyvin tiedossa jatkosuunnitelman merkitys. Osa opiskelijoista kuitenkin koki, että jatkosuunnitelma on monimutkainen ja paineita lisäävä. Valtaosa opiskelijoista koki, että he ovat saaneet Ammattiopisto Luovi Oy:n henkilökunnalta riittävästi tukea eri osa-alueisiin. Opiskelijat kokivat tarvitsevansa eniten tukea työllistymisen suunnittelussa ja oman osaamisensa arvioinnissa. Yli puolet kokivat tarvitsevansa tukea omien vahvuuksien hyödyntämisessä ja toimeentuloon liittyvissä asioissa valmistumisen jälkeen.

Tulosten mukaan erityisesti työllistymisessä ja TE-palveluiden kanssa asioidessa kaivataan tukea. Opiskelijat tarvitsevat riittävästi tietoa tulevaisuuden suunnitteluun liittyvissä asioissa. Tuen ja ohjauksen tarve voi liittyä esimerkiksi työllistymiseen, TE-palveluihin tai vaikka erilaisten kuntouttavien palveluiden piiriin hakeutumiseen. Nuori voi myös kokea tarvitsevansa tukea asumiseen tai terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa. On tärkeää, että opiskelijoita tuetaan omien vahvuuksien löytämisessä ja niiden hyödyntämisessä. Näin tuetaan opiskelijan ammatillisen identiteetin kasvua ja kehitystä. Työllisyyspalveluiden kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen tukee niin opiskelijoiden kuin henkilökunnankin tietämystä tarjolla olevista palveluista ja mahdollisuuksista.

Asiasanat: jatkosuunnitelma, erityinen tuki, ammatillinen oppilaitos, ammatillinen erityisopetus, opiskelija

Degree title	Bachelor of Humanities
Authors	Sherin Kangas & Riika Kinnunen
Thesis title	Towards a Life of Your Own. Experiences of a Follow-up Plan at a Special Vocational School
Commissioned by	Vocational College Luovi Ltd
Time	2024
Pages	54 pages, 10 pages of appendices
Supervisor	Katja Komonen

ABSTRACT

Secondary school students increasingly need support in various areas of life. Students with intensive special education needs are able to enroll into a special education school, where they can receive guidance with their studies and life. This thesis focuses primarily on the experiences of students with intensive special education needs studying at Vocational College Luovi Ltd. The study examined students graduating within the year from the Muhos campus.

The purpose of this thesis was to investigate the type of support graduating students requiring intensive special support perceive they need when developing their follow-up plans. Vocational College Luovi Ltd commissioned the research. The study conducted was quantitative. The research material was collected via a web survey in a controlled environment. This work examines the experiences of students graduating within the year regarding the support they received and desired in different areas of life, with a focus on follow-up planning.

The results suggests that the students are particularly aware of the significance of follow-up planning. Students expected to graduate after over 6-months, however, experienced follow-up plan to be both overtly complex, and pressuring. Most of the students shared that they received sufficient support from the staff at the Vocational College Luovi Ltd for various subjects. Students thought they needed the most support in planning for employment and assessing their own skills. Over half of them felt they needed support in utilizing their strengths and in matters related to livelihood after graduation.

According to the results, particularly in terms of employment and dealing with employment services, there is a need for support. Students require sufficient information regarding future planning matters. It is important to support students in identifying and utilizing their strengths. This way, the growth and development of the student's vocational identity are supported. Strengthening collaboration with employment services supports both students and staff in understanding the available services and opportunities.

Keywords: follow-up plan, special needs, vocational institution, vocational special needs education, student

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	6
2.1	Keskeiset käsitteet.....	6
2.2	Koulun ja oppilaitoksen tarjoama tuki.....	8
2.3	Erytisen tuen opiskelijan uraohjaus.....	12
2.4	Aiempi tutkimustieto.....	15
2.5	Ammattiopisto Luovi Oy.....	18
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
3.1	Tutkimuskysymys ja kohderyhmä.....	18
3.2	Kvantitatiivinen tutkimusote.....	19
3.3	Aineistonkeruumenetelmä.....	20
3.4	Aineistonkeruuprosessi.....	21
3.5	Aineisto ja analyysimenetelmä.....	23
4	TULOKSET.....	23
4.1	Lähtökohdat.....	23
4.2	Tuen tarve.....	25
4.3	Jatkosuunnitelman laatiminen.....	30
4.4	Tulevaisuuden suunnittelu.....	35
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	38
5.1	Tulosten tiivistys ja johtopäätökset.....	38
5.2	Pohdinta.....	42
5.3	Tulosten luotettavuus.....	46
5.4	Jatkotutkimusehdotukset.....	49
	LÄHTEET.....	51

LIITTEET

Liite 1. Sähköpostiviesti henkilökunnalle

Liite 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan valmistuvien erityisen tuen opiskelijoiden kokemuksia tuen tarpeesta jatkosuunnitelmaa laadittaessa. Opiskelijoiden tarpeet vaihtelevat monin tavoin ja tarpeiden tunnistaminen ja ymmärtäminen ovat avainasemassa toimivan jatkosuunnitelman kehittämisessä. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä Ammattiopisto Luovi Oy:n kanssa, joka on Suomen suurin ammatillinen erityisoppilaitos. Ajatus tutkimukseen syntyi, kun keskustelimme valmistuvien opiskelijoiden tuen tarpeesta jatkosuunnitelman nivelvaiheessa. Esille nousi ajatus opiskelijoiden tarpeesta saada ohjausta opintojen jälkeiseen elämänvaiheeseen ja urasuunnitteluun. Esittelimme aihetta alustavana ideana Ammattiopisto Luovi Oy:n työelämäasiantuntijalle ja yksikönjohtajalle, ja he kokivat aiheen ajankohtaisena ja tutkimuksen ideana opinnäytetyöhön sopivaksi. Ammattiopisto Luovi Oy on kokonaisuudessaan niin laaja, että kohderyhmää täytyi rajata paikallisesti. Valitsimme tutkimuskohteeksi Luovi Muhoksesta valmistuvat opiskelijat.

Opinnäytetyömme keskittyy erityisesti juuri Ammattiopisto Luovi Oy:n jatkosuunnitelmaan. Ammattiopisto Luovi Oy:n opiskelijat ovat vaativaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita, joten opinnäytetyömme painopisteenä on vaativan erityisen tuen opiskelijoiden kokemukset. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, minkälaista tukea valmistuvan vaativan erityisen tuen opiskelijat kokevat tarvitsevansa jatkosuunnitelmaa laadittaessa. Oletuksena on, että jatkosuunnitelman laatiminen edellyttää opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioimista.

Tutkimus kartoittaa määrällisesti valmistuvan vaativan erityisen tuen opiskelijan tuen tarvetta. Tutkimuksen kohdejoukkona ovat Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen perustutkinnosta valmistuvat opiskelijat. Tutkimusaineisto koostuu 69 kyselyvastauksesta. Tutkimuksen tulokset nähdään jatkossa tarpeellisena, jotta voidaan kehittää oppilaitoksen tarjoamia menetelmiä ja palveluita opiskelijoiden tuen tarpeita vastaaviksi jatkosuunnitelmia työstettäessä.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Keskeiset käsitteet

Tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat ammatillinen erityisopetus, vaativa erityinen tuki, henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOKS) ja jatkosuunnitelma. Miettisen (2015) mukaan ammatillinen erityisopetus on erityisopetuksen osa-alue, joka on suunniteltu tarjoamaan yksilöllistä ja räätälöityä tukea opiskelijoille, joilla on erityistarpeita ammatillisessa koulutuksessa. Nämä erityistarpeet voivat liittyä esimerkiksi oppimisvaikeuksiin, kognitiivisiin tai tunne-elämän haasteisiin, fyysisiin rajoitteisiin tai sosiaalisiin vaikeuksiin. Ammatillisella erityisopetusta koskevalla lainsäädännöllä pyritään varmistamaan, että jokainen opiskelija pystyy osallistumaan ammatilliseen koulutukseen hankkien työhön ja itsenäiseen elämään tarvittavat taidot ja pätevyudet. (Miettinen 2015, 9.)

Ammatillista erityisopetusta ohjaa keskeisesti Opetushallituksen määräykset sekä mm. Laki ammatillisesta koulutuksesta (11.8.2017/531), Oppivelvollisuuslaki (30.12.2020/1214) sekä Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (12.2013/1287). Erityisopetusta järjestävän tahon tulee määritellä omassa opetussuunnitelmassaan, kuinka erityisopetuksen tarve tunnistetaan, määritellään ja opetuksen antaminen päätetään. On myös määriteltävä tuen tarjonta ajankestollisesti ja arvioitava, onko kyseessä pitkäaikainen tuki ja/tai säännöllinen tuki. Tärkeää on myös kuvata, miten opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet määritellään, kuinka opetus tapahtuu sekä kuinka tavoitteiden saavuttamista arvioidaan ja seurataan. Ammatillista peruskoulutusta koskevan lainsäädännön mukaan erityisopetuksen järjestämisestä on vastuussa koulutuksen järjestäjä. (Miettinen 2015, 12–13.)

Mikäli nuori haluaa opiskelemaan ammatilliseen erityisoppilaitokseen, hänellä täytyy olla jokin vaativan erityisen tuen tarve. Hakuvaiheessa nuori todentaa vaativan erityisen tuen tarpeensa esim. lääkärin B-lausunnon kautta. Suomessa ammatillista erityisopetusta järjestävät Aitoon koulutuskeskus, Ammattiopisto Live, Ammattiopisto Luovi, Ammattiopisto Spesia, Kiipulan ammattiopisto sekä Optima. Tavoite erityisen tuen tarjoamisessa on se, että opiskelija saavuttaa tuen avulla tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. (Tyyskä 2022, 17–18.)

Ammatillisessa erityisoppilaitoksessa tuen tarve voidaan jakaa kahteen osaan: erityiseen ja vaativaan erityiseen tukeen. Näiden välillä ei ole tarkkaa rajausta ja tilanne arvioidaan aina henkilökohtaisesti. (Lukinmaa 2022, 14.) Usein vaativan erityisen tuen opiskelijalla on taustalla useampia diagnooseja. Siksi on tärkeää pohtia opiskelijan tuen suunnittelua kokonaistilanne huomioon ottaen eikä pelkästään yhden diagnoosin perusteella. (Lukinmaa 2022, 15.)

Suomessa laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa oppilaitosta tarjoamaan opiskelijalle erityistä tukea, mikäli opiskelija tarvitsee säännöllistä ja pitkäaikaista tukea oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi. Erityinen tuki tarkoittaa sitä, että opiskelijan tavoitteiden sekä valmiuksien perusteella opiskelijalle annetaan suunnitelmallista pedagogista tukea ja erityisiä opiskelu- ja opetusjärjestelyitä. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 64. §.) Erityinen tuki edellyttää aina kirjallista päätöstä erityisestä tuesta. Päätöksen tulee sisältää oppilaan opetusryhmä, mahdolliset tarvittavat palvelut ja mahdolliset erityisjärjestelyt. (Karjalainen ym. 2020, 123.)

Erityistä tukea annetaan opiskelijalle silloin, kun muut tuen keinot eivät ole riittäviä. Erityisen tuen päätös edellyttää opettajan selvitystä opiskelijan oppimisen etenemisestä ja opiskelijahuollon selvitystä opiskelijan saamasta tuesta ja kokonaistilanteesta. Nämä kaksi selvitystä ja niiden avulla tehtyä arviota kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi. (Karjalainen ym. 2020, 123.) Erityisen tuen päätöksessä on aina kuultava opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa (Vernerinet 2019).

Vaativan erityisen tuen opiskelijoilla tarkoitetaan niitä opiskelijoita, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia tai vaikea vamma tai sairaus, jonka vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea. (Laki ammatillisesta koulutuksesta, 65. §.)

Vaativan erityisen tuen oppilaitoksissa opiskeleville opiskelijoille laaditaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma eli HOKS. Suunnitelmaan kirjataan opiskelijan tavoitteet (tutkinto tai tutkinnon osa), tiedot opiskelijan aiemmasta osaamisesta, opiskelijan tarvitsema uusi osaaminen, opiskelijan

osaamisen osoittaminen, opiskelijan tarvitsemat yksilölliset tukitoimet ja mahdollisen erityisen tuen toteutus keinot ja opiskelijalle laadittava urasuunnitelma. HOKS on tiivistelmä opiskelijan yksilöllisestä opiskelupolusta. Opintojen edetessä HOKSia päivitetään säännöllisesti ja tavoitteita voidaan muokata tarpeen mukaan. (Opetushallitus s.a.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön tietosisältömäärittysten mukaisesti HOKS:in tulee sisältää ura- ja jatkosuunnitelma heti opintojen alusta alkaen. Jo opintojen suunnittelun alkuvaiheessa mietitään yhdessä opiskelijan ja opettajan kanssa, millaiset valinnat auttaisivat ja tukisivat opiskelijan asettamien tavoitteiden saavuttamisessa. (Ammattiopisto Luovi Oy 2018.)

Opintojen suunnitteluvaiheessa pohditaan vaihtoehtoja ura- ja jatkosuunnitelmille, joita tukevat opiskelijan asettamat tavoitteet. Jatkosuunnitelmissa suunnitellaan toimenpiteet, joilla tuetaan opiskelijan jatkosijoittumista välittömästi opintojen suorittamisen jälkeen hyödyntäen henkilökohtaista ja opiskelun aikana saavutettua osaamista. Jatkosuunnitelmaan kirjataan lisäksi, millaista tukea opiskelija tarvitsee jatkosijoittumisessa työmarkkinoille ja itsenäisen elämän suunnittelussa. Jatkosuunnitelma laaditaan opintojen alkaessa ja se elää opintojen edetessä, jonka vuoksi sitä päivitetään useaan otteeseen opintojen aikana. (Ammattiopisto Luovi Oy 2018.)

2.2 Koulun ja oppilaitoksen tarjoama tuki

Suomen virallisen tilaston mukaan vuonna 2020 tutkintoon johtavan ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 34 900 sai erityistä tukea, mikä on 11,2 % koko ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärästä. (Suomen virallinen tilasto 2020.) Tilastokeskuksen luokituksen mukaan erityisopetuksen perusteita voivat olla hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet, vuorovaikutuksen ja käyttäytymisen häiriöt, psyykkiset tai fyysiset pitkäaikaissairaudet, kielelliset vaikeudet, lievä kehityksen viivästyminen, kuulovamma, näkövamma, autismin kirjon oireyhtymään liittyvät oppimisvaikeudet tai liikkumisen ja motoristen toimintojen vaikeudet (Opetushallitus 2023).

Peruskoulussa järjestettävistä oppimisen tukimuodoista yleisimpiä tukimuotoja ovat **yleinen tuki**, **tehostettu tuki** ja **erityinen tuki**. Ammatilliset toisen asteen oppilaitokset tarjoavat näiden tukimuotojen lisäksi opiskelunvalmiuksia tukevia opintoja sekä **vaativaa erityistä tukea**. Lähtökohtaisesti ammatillisessa koulutuksessa tunnustetaan opiskelijan erityisen tuen tarve mm. koulutuskokeiluiden perusteella. Terveystilan dokumentointi perustuu vapaaehtoisuuteen. Vaativan erityisen tuen kohdalla terveystilaa koskevien tietojen pyytäminen on perusteltua, jotta voidaan arvioida, onko opiskelijalla tarvetta vaativaan erityiseen tukeen. (Opetushallitus 2023.)

Monet oppilaat tai opiskelijat tarvitsevat tukea oppimisessa ja opiskelussa. Perusopetuslain mukaan tukea on annettava ja tarjottava heti, kun tuen tarve ilmenee. Tuki voi olla tilapäistä tai pitkäkestoisempaa. Tuen tarvetta ja keinoja arvioidessa sekä suunnitelmaa laadittaessa yhteistyö oppilaan tai opiskelijan, huoltajan ja koulun välillä on erityisen tärkeää. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta hyvä yhteistyö on avainasemassa. Tarjottavan tuen tulee olla suunniteltua, pitkäjänteistä ja joustavaa. Tukea tarjotaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se arvioidaan tarpeelliseksi. Tuen tarve ja tukimuodot kirjataan aina henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. (Opetushallitus 2024.)

Yleisellä tuella tarkoitetaan tukea, jolla vastataan oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeeseen hyvin varhaisessa vaiheessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan yleisen tuen tarpeen arvioinnissa käytetään hyvin harvoin psykologisia testejä tai lääketieteellisiä tutkimuksia. Yleisestä tuesta ei myöskään tehdä erillistä hallintopäätöstä. Yleisellä tuella tarkoitetaan yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä erilaisia tuki- ja ohjaustoimia. Yleinen tuki pitää sisällään toimia, joilla lisätään oppilaantuntemusta, koulunkäynnin säännöllistä seuraamista sekä tukea opetustilanteisiin. Opetustilanteissa järjestettävä tuki voi olla mm. strukturointia, opiskelurauhan maksimointia tai keskittymiskyvyn ylläpitämisen tukemista erilaisilla keinoilla. Näiden lisäksi tukea pyritään järjestämään koulunkäynninohjaajan tuella, samanaikaisopetuksella sekä osa-aikaisella erityisopetuksella. (Yleinen tuki 2018.)

Tehostettu tuki on tukimuoto, jota annetaan silloin kun yleinen tuki ei ole riittävä oppimisen kannalta. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kun oppilas

tai opiskelija sitä tarvitsee. Tehostettua tuen muotoja ovat mm. eriyttäminen, tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, henkilökohtainen ohjaus ja tehostettu oppilaan ohjaus. Tehostettu tuki on luonteeltaan pitkäjänteisempää ja vahvempaa yleiseen tukeen verrattuna. Pedagogiseen arvioon perustuen tehostetun tuen järjestäminen, aloittaminen ja mahdollinen palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tehostetun tuen suunnitelma ja päätös laaditaan oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostetun tuen onnistumisen kannalta painotetaan suunnitelmallisuutta ja osapuolten välistä yhteistyön merkityksellisyyttä. (Opetushallitus 2024.)

Jos yleinen tai tehostettu tuki eivät ole riittäviä tukikeinoja auttamaan ja tukemaan lasta tai nuorta selviytymään opiskeluissaan, hänelle tarjotaan hallintopäätöksellä pedagogiseen selvitykseen perustuvaa erityistä tukea. Erityinen tuki on opiskelijan valmiuksiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opiskelu- ja opetusjärjestelyistä. Tavoitteena on myös edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalveluiden tuottajien kanssa. (Opetushallitus 2023.)

Erityistä tukea koskevan päätöksen mukainen opetus ja muun tuen antaminen kirjataan HOKSn. Erityinen tuki muodostuu oppilaan tai opiskelijan tarvitsemasta perusopetuslain mukaisesta tuesta sekä erityisopetuksesta. Järjestettävä tuki ja erityisopetus muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Erityisen tuen järjestämisessä korostuvat moniammatillisen yhteistyön ja yksilöllinen ohjauksen lisäksi huoltajien tuki. Erityisen tuen esityksen tekee rehtori tai opettaja. Esityksestä on käytävä ilmi huoltajan kanta. Lopullinen päätös annetaan hallintaoikeuspäätöksenä. (Opetushallitus 2024.) Lähtökohtaisesti vaativan erityisen tuen tavoitteet ovat samat kuin erityisessä tuessa. Vaativa erityinen tuki on laaja-alaisempi ja monipuolisempi opiskelun tuen ja kokonaiskuntoutuksen tukikokonaisuus. (Opetushallitus 2023.)

Ammatillisessa erityisopetuksessa tuen muodot määräytyvät opiskelijoiden henkilökohtaisen tuen tarpeen mukaan. Koulutusta järjestetään joko yleisessä ammattioppilaitoksessa tai ammatillisessa erityisoppilaitoksessa. Erityisoppilaitoksissa tarjottavia tukimuotoja ovat esimerkiksi pienryhmäopetus ja ohjaa-

jan tuki opetusryhmässä. Pienryhmien opetuksesta vastaa erityisopettaja yhdessä ryhmänohjaajan kanssa. Niin ammatillisessa oppilaitoksessa kuin ammatillisessa erityisoppilaitoksessa on mahdollisuus opintojen mukauttamiseen. Se tarkoittaa sitä, että opiskelijalla on mahdollisuus opintojen arviointien mukauttamiseen opiskelijan taitojen ja kykyjen mukaisesti. Jos ammattialalla on sellaisia keskeisiä turvallisuus- tai ammattitaitovaatimuksia, joiden saavuttaminen on edellytyksenä kyseisessä ammatissa toimimiselle, ei mukautusta voida esittää. Alaikäisen opiskelijan kohdalla mukauttamiseen tarvitaan opiskelijan itsensä lisäksi huoltajan suostumus. Ammattitaitovaatimuksista tai osaamista-voitteita voidaan poiketa, jos opiskelijan vamma tai terveydentila sitä vaativat. (Perusopetuksesta jatko-opintoihin s.a.)

Erityisen tuen toteutus ammatillisessa koulutuksessa pitää sisällään erilaisia tukitoimia. Yleisessä ammattioppilaitoksessa opiskelijan opetus voidaan toteuttaa integroituna erityisopetuksena, mikä tarkoittaa, että opiskelija suorittaa opintoja yleisopetuksen ryhmässä, jossa häntä tuetaan yksilöllisesti mahdollisuuksien mukaan. Opiskelija voi myös suorittaa opintoja oppimispaikoissa, joissa opiskelijan on mahdollista suorittaa keskeytyneitä opintojaan tuetusti. Muita tukikeinoja ovat muun muassa samanaikaisopetus, pienryhmäopetus ja ohjaajien tuki ryhmässä. Erilaisilla opetusmateriaaleilla voidaan tukea opiskelijoiden oppimista. Esimerkiksi selkokielen eli helposti luettavan ja ymmärrettävän tekstin hyödyntäminen opetuksessa voi olla opiskelijalle hyödyllistä. Lisäksi voidaan hyödyntää opetusvideoita ja kuvallisia ohjeita. (Perusopetuksesta jatko-opintoihin s.a.)

Opiskelijoille on myös mahdollisuus saada opetusta eriytettynä, mikä tarkoittaa erilaisia oppimisympäristöjä, joissa opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa opintojaan rauhassa, ilman tausta häiriötekijöitä. Eriytetyssä opetuksessa voidaan hyödyntää konkreettisia havainnointivälineitä, helpompia tehtäviä, suppeampia sisältöjä sekä selkeämpiä oppimateriaaleja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille tulee antaa mahdollisuus osoittaa osaamisensa vaihtoehtoisin menetelmin, kuten antamalla näytön osaamisestaan käytännössä tai suullisesti. Erityistä tukea tarvitseva opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseen osallistuvat opetushenkilöstön lisäksi terveydenhoitaja ja erilaiset

ohjaajat. Ammattioppilaitoksen statuksesta tai nuoren tuen tarpeesta riippumatta on nuorella oikeus erilaisiin opiskeluhuvinvoinnin palveluihin, kuten psykologin ja kuraattorin palveluihin. (Perusopetuksesta jatko-opintoihin s.a.)

2.3 Erityisen tuen opiskelijan uraohjaus

Suomessa elinikäisen oppimisen mahdollisuus sekä koulutuksen monimuotoisuus ovat koulutusjärjestelmälle ominaisia ja ainutlaatuisia ilmiöitä. Kuitenkin uravalintaan vaikuttavat työelämän moninaisuus ja kaukaisuus. Ammatillisissa oppilaitoksissa on jouduttu kiinnittämään huomiota opintojen keskeyttämiseen vuosikymmenten ajan. Opintojen keskeyttämiset vähentävät koulutuksen tehokkuutta ja maksavat yhteiskunnalle paljon. Keskeyttämiset vaikuttavat olennaisesti nuorten siirtymiseen työmarkkinoiden palvelukseen. Opintojen keskeyttäminen voi pahimmillaan vaikeuttaa nuoren osallistumista yhteiskuntaan. Tämän päivän ammatillisen peruskoulutuksen tehtävänä on antaa tarvittavia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia ammatin harjoittamiseen. Koulutuksen tavoitteena ja tehtävänä on tukea opiskelijan kiinnittymistä yhteiskuntaan. (Määttä ym. 2014, 28–29.)

Tuen tarve on ilmiö, joka liittyy yhteisön tai yksilön hyvinvointiin ja kykyyn selviytyä ja kehittyä. Tukea tarvitaan monissa eri elämäntilanteissa. Tuen tarve voi esiintyä fyysisissä, emotionaalissa, sosiaalisissa tai taloudellisissa tilanteissa. Tuen tarve voi olla pitkä- tai lyhytkestoista, tilannekohtaista tai läpi elämän jatkuvaa, muuntuvaa tukea. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat olennaisesti koulutus ja työelämään siirtyminen. Nuorten työllistymisen tueksi on luotu erilaisia tukikeinoja, joilla pyritään tukemaan työllistymistä tai kouluttautumista. (Paloniemi & Söderholm 2011, 1, 4.)

Uraohjausta on kaikenlainen ohjaus, josta opiskelija saa apua elämän, opiskelun ja uran suunnitteluun sekä valintoihin. Uraohjausta voi olla työnhakutaitojen harjoittelu tai vaikka keskustelu opiskelijahuollon kanssa työssä jaksamisesta. Parhaimmillaan uraohjaukseen osallistuvat kaikki opiskelijaa ohjaavat henkilöt. Urasuunnittelu keskittyy tulevaisuuteen ja se auttaa opiskelijaa hahmottamaan, miten tehdyt valinnat voivat vaikuttaa tulevaisuuden muodostumiseen. (Salminen 2020, 4, 7.) Ammatillinen koulutus korostaa ohjauksen tär-

keyttä sekä opiskelijan yksilöllisen opintopolun löytämistä. Aiempien tutkimuksien mukaan opiskelijat kaipaavat parempaa uraohjausta. Opiskelijat ovat kokeneet saadun ohjauksen puutteelliseksi. Puutteellisen uraohjauksen vuoksi osa opiskelijoista on kokenut tehneensä väärän uravalinnan. Onnistunut uraohjaus edesauttaa opiskelijan työllistymistä ja näin se palvelee sekä opiskelijaa että yhteiskuntaa. Hyvin toteutettu uraohjaus auttaa opiskelijaa opintojen suunnittelussa ja siten myös ehkäisee opintojen keskeytyksiä. (Raudasoja & Samppala 2021.) Uraohjaus ja urasuunnittelutaitojen oppiminen on opiskelijalle hyödyllistä koko elämän ajan (Salminen 2020, 4). Urasuunnittelu ja ammatinvalinta on usein innostavaa, mutta se voi olla myös vaikeaa ja kuormittavaa. Kestävät ammatinvalintaratkaisut usein edellyttävät sitä, että opiskelija on tietoinen itsestään ja omista kyvyistään. Uraohjaaja tarjoaa tukea opiskelijalle urasuunnittelussa, mutta opiskelija tekee päätökset aina itse. (Mulari 2013, 18, 24, 103.)

Etenkin opiskelijat, jotka ovat epävarmoja koulutusalaastaan, tarvitsevat uraohjausta heti opintojen alusta asti. Opiskelijat eivät välttämättä osaa tai halua kertoa tarvitsevansa apua urasuunnitteluun. Onnistunut uraohjaus edellyttää usein sen, että opiskelija ja ohjaaja rakentavat ensin luottamuksellisen suhteen, jotta opiskelija uskaltaa puhua avoimesti haaveistaan. (Raudasoja & Samppala 2021.) Ammatinvalinnan kannalta on tärkeää, että opiskelija tunnistaa omia vahvuuksia ja valmiuksia, mutta myös heikkouksia ja kehittämisen kohteita. Tunnistaminen voi olla haastavaa ja tällöin voi tapahtua omien kykyjen yli- tai aliarviointia. Opiskelun, työkokemuksen ja harrastusten kautta voi saada mahdollisuuksia havainnoida omia vahvuuksia ja luonteenpiirteitä. Urasuunnitelmia pohtiessa kaikkein keskeisintä on kuitenkin tunnistaa, mitä osaamisaluetta on valmis kehittämään. (Mulari 2013, 102–104.)

Uraohjaajan ei tarvitse ennustaa opiskelijan tulevaa työuraa vaan tärkeintä on vahvistaa opiskelijan omaa aktiivisuutta ja osallisuutta elämään liittyvissä asioissa sekä päätöksenteossa (Salminen 2020, 8). Ammatillisessa erityisoppilaitoksessa erityisen tuen opiskelijoita ohjatessa täytyy panostaa huolellisesti opintojen ohjaukseen. Ammatillisten opintojen keskeyttämisen suurin syy on se, että opinnot ovat jääneet jälkeen tai opintomenestys on ollut heikkoa. Selvityksen mukaan 23,4 % ammatillisen koulutuksen keskeyttäneistä oli erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita. (Raudasoja & Samppala 2021.)

Keskeisintä uraohjauksessa on kohdatuksi tulemisen tunne. Tämä edellyttää opetus- ja ohjausalan työntekijöiltä riittävästi aikaa, jotta opiskelijalle voidaan taata kiireetön ja laadukas ohjaus. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjauksessa korostuu vahvuuksien ja mahdollisuuksien kartoittaminen. Uutta osaamista hankittaessa hyödynnetään opiskelijan jo olemassa olevia taitoja ja aiemmin hankittua osaamista. Erityisen tuen tarpeet huomioidaan jokaisessa ohjauksen vaiheessa ja siksi riittävä aika ohjaukseen on tärkeää, jotta opiskelijoiden yksilölliset tarpeet voidaan huomioida. Erityistä tukea tarvitseva opiskelija tarvitsee tukea myös valintojen ja päätöksenteon kanssa. Opiskelijan itsenäistä toimijuutta sekä osallisuutta tulisi vahvistaa ohjauksessa. Erityisen tuen opiskelijan tulevaisuuden suunnittelussa hyödynnetään monialaista yhteistyötä, jotta opiskelijalle löydettäisiin sopivin polku kohti tavoitteita. Tärkeintä on kuitenkin opiskelijan oma halukkuus ja osallistuminen päätöksentekoon. (Raudasoja & Samppala 2021.)

Työelämän vaatimukset ovat tänä päivänä hyvin erilaiset kuin ennen. Ammatillinen koulutus antaa valmiudet toimia tietyssä ammatissa, mutta yhä useammat ammatit vaativat jatkuvaa kouluttautumista myös tutkinnon suorittamisen jälkeen. On myös runsaasti työpaikkoja, jotka eivät vaadi mitään tiettyä tutkintoa, vaan soveltuvuus työhön on tärkeämpää. Monimuotoiset ja muuttuvat elämänpolut vaativat ihmiseltä erityisen paljon päätöksentekokykyä ja urasuunnittelutaitoja. (Salminen 2020, 18.)

Ammatillisen koulutuksen laissa on määritelty ne opiskelijat, jotka luetaan kuuluvaksi erityisen tuen piiriin. Ammatillisen erityisopetuksen tavoitteet eivät poikkea yleisistä ammatillisen koulutuksen tavoitteista. Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on taata kaikille opiskelijoille tasa-arvoiset tiedot ja taidot työelämässä pärjäämiseen sekä tukea valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Erityisen tuen opiskelijat tarvitsevat tiiviimpää tukea työllistyäkseen ja työelämään kiinnittyäkseen. (Lämsä 2015, 4.)

Suomen perustuslain mukaan (11.6.1999/731) jokaista ihmistä täytyy kohdella tasa-arvoisesti eikä ketään saa vammaisuuden tai terveydentilan perusteella asettaa eriarvoiseen asemaan. Yhdenvertaisuuslaissa (30.12.2014/1347, 5.–

6.§) määritellään edellytykset ja kohtuulliset toimet, joilla työnantaja mahdollistaa vammaisen henkilön työllistymisen, työssä pärjäämisen ja työuralla etene-
misen. Työnantajalla on mahdollisuus saada valtion tukea osatyökykyiseksi
arvioidun henkilön palkkaamiseksi. (Lämsä 2015, 7.)

Erityisen tuen opiskelijan työllistymisen reittinä työhön ja työelämään toimivat
erilaiset työssäoppimisjaksot ja työkokeilut. Näiden jaksojen aikana niin nuori
kuin työantajakin saa tutustua toisiinsa rauhassa ja kummallakin on aikaa
muodostaa mielipiteensä haasteista ja vahvuuksista. Jaksojen tarkoituksena
on osoittaa nuoren tuen tarve ja osaaminen. Työllistymistä tukee työharjoitte-
luiden ja työelämäyhteistyön lisäksi työhönvalmennus, työpaikkojen työnteki-
jöiden tietoisuus ja aikaisemmin saatu ohjaus erityisnuoren kanssa työskente-
lystä. (Lämsä 2015.)

2.4 Aiempi tutkimustieto

Eri koulutustilastojen perusteella voidaan todeta, että noin kolmannes valmis-
tuvista toisen asteen opiskelijoista kokee tarvitsevansa tukea ja jatko-ohjausta
ammattillisen perustutkinnon suorittamisen jälkeen tai valmistumisvaiheessa,
vaikka virallista erityisen tuen tarvetta ei ole. Aikaisemmissa tutkimuksissa käy
ilmi, että jatko-ohjauksen tuen tarve jää täyttymättä, koska toisen asteen opis-
kelijoita ei tavoiteta tai he eivät ota tarjottua tukea vastaan. Voidaan myös ko-
rosta opiskelijoiden oma- aloitteellisuutta ja jo olemassa olevia työkäytänteitä
jatko-ohjausta tarjottaessa. Itsenäistä jatkosijoittumista tukee opintojen alussa
laadittu ja opintojen edetessä muovautuva uraohjaus. Tällä tuetaan jo ole-
massa olevia ja rakentuvia valmiuksia valmistumisen jälkeisiin koulutus- ja
työllistymisvalintoihin. (Opetushallitus 2020.)

Juntusen (2021, 16–20) tutkimuksen perusteella opiskelijat ymmärtävät hyvin
erityisen tuen merkityksen, tosin osalle opiskelijoista täytyi ensin selittää, mitä
erityinen tuki terminä tarkoittaa. Valtaosa opiskelijoista koki, että ammattioppi-
laitoksesta saatu tuki on ollut hyvää ja riittävää. Epävarmuutta ja painetta lisä-
sivät henkilökemiaongelmat henkilöstön kanssa sekä tuen tarpeen vähäinen
huomioiminen. Osa opiskelijoista koki, että tuen toteutumiseksi kaikkien opet-
tajien ja ohjaajien tulisi tietää opiskelijoiden tuen tarpeesta. Opiskelijoiden ko-

kemuksen mukaan osalla opettajista ei ole riittävästi kärsivällisyyttä antaa pitkäjänteistä ja tarvittavaa tukea opintoihin. Opiskelijat kokivat, että yhteisiä tutkinnon osia suorittaessa erityistä tukea ei ole juurikaan tarjolla, vaikka erityisen tuen päätös olisi tehty. Osa opiskelijoista ei tiennyt, että yhteisiin tutkinnon osiin on mahdollista saada tukea. Tutkimuksessa nousi esille, että opiskelijoiden itsevarmuuden ja itsetuntemuksen tukeminen koettiin tärkeäksi, koska opiskelijat eivät aina uskalla kertoa tuen tarpeistaan rehellisesti. Opiskelijat kokivat oppimisen kannalta erityisen tärkeänä tekemällä oppimisen mahdollisuuden.

Rimaaja & Ylipahkala (2021, 18) nostavat tutkielmassaan esille, että toisen asteen opiskelijoita pyritään tukemaan oppilaitoksissa monin eri keinoin. Usein tuen käytössä on monia erilaisia tukikeinoja ja menetelmiä. Tutkielmassa käy ilmi, että yhtenä positiivisena kokemuksena nuorten keskuudessa on koettu ohjaus- ja tukipalveluiden tuki opintojen aikana ja niiden loppuvaiheessa. Opetushenkilöstön lisäksi ohjaus- ja tukipalvelut auttavat nuoria kiinnittymään opiskeluihinsa ja suunnittelemaan omia uratavoitteitaan. Nuoret kokivat, että ohjaus- ja tukipalveluilla on tärkeä rooli yhteistyöverkostojen rakentamisessa. Tutkimuksessa korostuu monialaisen yhteistyön tärkeys ja tavoitteellisuus. Nuoret arvostivat uraohjausta sekä henkilökohtaisesti suunniteltua ja rakennettua opintopolkua. Tutkimuksessa nousi yleisesti esille nuorten positiiviset kokemukset uraohjauksesta opintojen loppuvaiheessa.

Niemeläisen (2020) tutkielma osoittaa, että vaativan erityisen tuen oppilaiden ohjaus on ollut realismia painottavaa yksilöllistä ohjaustyötä. Johtopäätöksenä Niemeläinen kertoo, että tulevaisuuden hahmottamisessa oppilaat tarvitsevat ohjausta vahvuksiensa tunnistamiseen. Tutkimukseen osallistuneet 8. ja 9. luokkalaiset nuoret olivat kiinnostuneita koulutuksesta ja työelämästä. Tutkimukseen osallistuneista seitsemästä erityisen tuen tarpeessa olevasta nuoresta yksi koki ohjauksen ja tuen puutteelliseksi, mutta loput kokivat saavansa sitä liikaa.

Seppälän (2019) tutkielmassa nuorten kanssa toimivat asiantuntijat kuvailevat ammatillisen oppilaitoksen uraohjausta pirstaleiseksi ja puutteelliseksi. Asiantuntijat kertoivat, että esimerkiksi opiskelijoiden jatko-opintotietoisuuden on

huomattu olevat huonolla tasolla. Lisäksi on koettu epäselväksi, kenen vastuulla on opiskelijoiden uraohjaus. Asiantuntijat kertoivat tutkimuksessa, että erityisen tuen opiskelijoiden uraohjauksessa tulisi panostaa henkilökohtaiseen ohjaukseen ja tukeen enemmän. Asiantuntijat nostivat esiin erityisesti oikea-aikaisen ohjauksen. Opiskelijoiden uraohjaus tulisi aloittaa välittömästi ja sitä tulisi jatkaa huolellisesti koko opintojen ajan. Tutkimuksessa huomattiin, että nuorten uraohjaukselta haastaa myös niin sanottu näköalattomuus. Sillä tarkoitetaan sitä, että nuorella ei ole kokemusta työelämästä, ei kiinnostusta työelämään eikä nuori välttämättä halua edes työllistyä. Erityisen tuen opiskelijoiden on huomattu työllistyvän hankalammin ja työttömyys voi aiheuttaa syrjäytymistä. Tuloksissa nousi esiin nuorten itsetuntemuksen ja osaamisen hahmottamisen puutteet sekä osaamisen puutteet työelämätaidoissa.

Tyyskän (2022) tutkimuksessa nousi esille, että suurin osa erityisen tuen opiskelijoista oli työllistynyt valmistumisen jälkeen. Enemmistö työllistyneistä oli kuitenkin työllistynyt muulle kuin omalle alalleen. Tutkimuksen mukaan valmistuneet opiskelijat olivat suhtautuneet käytyihin opintoihin positiivisin mielin valmistumisen jälkeen. Tutkimuksessa nousee esille, että opiskelijat olisivat kaivanneet enemmän tukea työharjoittelupaikan etsimiseen ja neuvoja jatko-opintoihin. Lisäksi tukea olisi toivottu enemmän oma-aloitteisuuden parantamiseen ja poissaolojen vähentämiseen.

Vainiotalon (2021) tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijoiden sekä heidän huoltajiensa ajatukset erityisen tuen tarpeesta kohdistuivat enimmäkseen matemaattista ja käytännön työtehtävien osaamista vaativiin tutkinnon osiin. Opiskelijoiden ja huoltajien mielipiteet tuen tarpeellisuudesta olivat hyvin samankaltaiset samoihin tutkinnon osiin liittyen.

Aikaisempien tutkimusten mukaan on todettu, että vaativan erityisen tuen piiriin kuuluvien henkilöiden on haasteellisempi työllistyä verrattuna muihin haasteellisesti työllistyviin henkilöihin. Muita haasteellisesti työllistyviä henkilöitä ovat esimerkiksi henkilöt, joilla ei ole koulutuspohjaa tai maahanmuuttajaväestö. (Lämsä 2015, 7.) Maahanmuuttajataustaiset henkilöt voivat saada monipuolista tukea opintoihinsa. Tukea tarjotaan pääsääntöisesti suomen kielellä, mutta tarvittaessa opetusta tarjotaan heidän omalla äidinkielellään. (Inclusive education & special needs s.a.)

2.5 Ammattiopisto Luovi Oy

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Ammattiopisto Luovi Oy. Ammattiopisto Luovi Oy on Suomen suurin ammatillinen erityisoppilaitos, jonka toiminta-alue ylettyy yli kolmellekymmenelle paikkakunnalle ympäri Suomea. Ammattiopisto Luovi Oy järjestää erilaisia koulutuksia vaativaa erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Koulutustarjonnassa on valmentavia koulutuksia ja ammatillisia tutkintoja. (Ammattiopisto Luovi Oy s.a.)

Opetus toteutetaan käytännönläheisesti ja työelämä painotteisesti. Ammattiopisto Luovi Oy:ssä painotetaan opiskelijoiden yksilöllisiä opintopolkuja, tekemällä oppimista sekä opiskelijoiden henkilökohtaista tukemista ja ohjaamista. Opinnoissa hyödynnetään runsaasti erilaisia oppimisympäristöjä ja työpaikkoja. Ammattiopisto Luovi Oy pyrkii tukemaan opiskelijoita yksilöllisesti ja tarjoaa heille mahdollisuuksia kehittyä ja integroitua työelämään. Opiskelu Ammattiopisto Luovi Oy:llä on maksutonta. (Ammattiopisto Luovi Oy s.a.)

Hakeutuminen ammatilliseen erityisoppilaitokseen vaatii hakijalta todennetun vaativan erityisen tuen tarpeen. Erityisen tuen tarve yleensä todennetaan erilaisilla asiantuntija lausunnoilla. Lausunnosta tulee käydä ilmi vaativan erityisen tuen tarpeen syy, joka voi johtua erilaisista vammoista tai sairauksista. Syynä voivat olla myös erilaiset oppimisvaikeudet, psyykkiset ja/tai sosiaaliset haasteet. Tuen tarpeen todentamisen jälkeen hakijalla on mahdollisuus hakea opiskelupaikkaa Ammattiopisto Luovi Oy:stä. Opiskelemaan voi hakeutua jatkuvan haun kautta ympäri vuoden tai keväisin yhteishaussa. (Ammattiopisto Luovi Oy s.a.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuskysymys ja kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen valmistuvat perustutkinto-opiskelijat. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymys on: *minikälaista tukea valmistuva vaativan erityisen tuen tai erityisen tuen opiskelija kokee tarvitsevansa jatkosuunnitelmaa laadittaessa?* On tärkeää tunnistaa

tuen tarve, jotta oikeanlaista tukea voidaan tarjota ja täten vahvistaa opiskelijan sujuvaa siirtymistä oppilaitoksesta kohti työelämää tai muita opintoja.

Tutkimuskysymyksen lisäksi tarvitaan niin sanottuja apukysymyksiä eli yksityiskohtaisempia kysymyksiä, joiden avulla kerätään tietoa tutkimuskysymyksen avuksi. Kysymykset voidaan ajatella mittareiksi, joiden avulla tutkitaan kohteena olevaa ilmiötä. (Kananen 2011, 21.)

3.2 Kvantitatiivinen tutkimusote

Tässä tutkimuksessa tutkimusotteena on määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusote. Tutkimus toteutetaan kyselytutkimuksena Ammattiopisto Luovi Oy:llä. Tutkimusotteeksi valittiin määrällinen tutkimusote, koska valmista tutkimusmateriaalia ammatillisen erityisoppilaitoksen opiskelijoista jatkosuunnitelmaan liittyen ei juurikaan ole mutta teoretietoa aiheesta löytyy. Suunnitteluvaiheessa pohdittiin tutkimusotteen valintaa laadullisen ja määrällisen tutkimusotteen väliltä. Määrällinen tutkimusote sopii tähän tutkimukseen paremmin, koska tämän tutkimuksen tavoitteena on luoda yleistettävää tietoa, jota tarkastellaan tilastollisesti. Tutkimuksessa selvitetään laajan opiskelijajoukon kokemuksia jatkosuunnitelmasta ja tuen tarpeesta. Määrällistä tutkimusotetta käytetään, kun tavoitteena on tutkia määriä ja saada numeraalista tietoa (Kananen 2011, 12).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kerätä selkeää aineistoa, jota analysoidaan tilastollisesti. Tätä määrällistä tutkimusta voidaan hyödyntää jatkossa mahdollisessa laadullisessa tutkimuksessa, jos halutaan tarkempaa tietoa kohdenne-tuista osa-alueista. Kanasen (2011, 23) mukaan määrällisen tutkimuksen avulla tutkittavaan ilmiöön liitetään aina jokin ongelma, johon etsitään ratkaisua. Ongelmanratkaisun tavoitteena on kehittää toimintatapoja ja parantaa tilannetta. Jotta tutkimus voidaan toteuttaa määrällisenä, vaatii se teorian ja ilmiön ymmärrystä. (Kananen 2011.)

Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa pyritään tulkitsemaan tutkimustuloksia erilaisten tilastojen ja numeroiden avulla (Jyväskylän yliopisto 2015). Määrällisessä tutkimuksessa voidaan hyödyntää aiemmin tuotettua tutkimustietoa esimerkiksi erilaisten rekisterien, tietokantojen tai tilastojen avulla.

Aiemmin tuotettua tutkimustietoa kannattaa kuitenkin ensisijaisesti käyttää vain vertailussa. (Vilkka 2005, 76.) Tärkeintä määrällisessä tutkimuksessa on mittarin eli tässä tapauksessa kyselylomakkeen suunnittelu. Tutkimuksen suunnittelussa tutkijan on tiedettävä, mihin kysymykseen hän etsii vastausta. (Vilkka 2021, luku 4: Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä.) Määrällinen tutkimus pyrkii yleistämään. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kyselylomakkeen avulla kerätyn tutkimustiedon ajatellaan edustavan koko joukkoa, jota ilmiö on koskettanut. Jotta määrällisen tutkimuksen tulokset ovat luotettavia, tarvitaan riittävästi havaintoyksiköitä. Määrällisen tutkimuksen tavoitteena on tuottaa yleistettävää tietoa, joka on perusteltua ja luotettavaa. Määrällinen tutkimus korostaa luotettavuuden lisäksi yksiselitteisyyttä ja objektiivisuutta. (Kananen 2011, 17–18.)

3.3 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruumenetelmänä käytetään kyselyä. Kysely on yleisin määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee kysymykset ja vastaa niihin itsenäisesti. Tämä aineistonkeruumenetelmä on sopiva, kun kohderyhmänä on suuri ja hajallaan oleva joukko ihmisiä tai jos tutkimuksessa käsitellään arkaluontoisia asioita. Kyselylomaketutkimuksen suurin riski on, että kyselyyn ei saada riittävästi vastauksia. (Vilkka 2021, luku 4: Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä.)

Kyselylomake sopii tähän tutkimukseen, koska vastauksia kerätään joustavasti ja monipuolisesti sekä vastauksia halutaan suurelta joukolta. Kyselylomakkeen vastaukset tallentuvat Webropol-alustalle automaattisesti, jolloin analysointi ja tulosten käsittely nopeutuvat. Valmiiksi laaditut vastausvaihtoehdot helpottavat opiskelijan vastaamista kyselyyn. Kohderyhmän haasteet kysymysten ymmärtämisessä ja vapaiden vastausten tuottamisessa tiedostettiin jo tutkimuksen alkuvaiheessa ja sen vuoksi tutkimuksessa käytetään selkeitä strukturoituja kysymyksiä. Kyselyssä hyödynnetään satunnaisesti avoimia kysymyksiä, jotta vastaajilla on mahdollisuus antaa halutessaan tarkempaa informaatiota. Kyselyyn vastataan anonyymisti, sillä se madaltaa vastaajien kynystä vastata kyselyyn rehellisesti.

Kyselylomakkeen suunnittelussa täytyy ottaa huomioon tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja keskeiset tavoitteet. Kyselylomakkeessa tulisi kerätä ainoastaan tarpeellista tietoa. Tutkijan on tunnettava kohderyhmä riittävän hyvin, sillä kyselylomake on muotoiltava kohderyhmälle ymmärrettävään muotoon. (Vilkkä 2021, luku 4: Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä.) Kyselylomakkeen luominen edellyttää riittävää tietoa teoriasta ja ilmiöstä (Kananen 2010, 74). Koska tämän tutkimuksen kohderyhmänä on vaativan erityisen tuen opiskelijat, tulee kysymykset muotoilla selkeiksi ja ytimekkäiksi. Kysymysten muotoilun lisäksi on syytä kiinnittää huomiota myös lomakkeen ulkoasuun ja kyselylomakkeen tulisi olla vastaajaystävällinen ja helppo käyttää (Kananen 2011, 21–22). Kysymysten järjestys tulisi olla looginen. Kyselylomakkeen alkuun kannattaa laittaa helppoja lämmittelykysymyksiä. Lomakkeessa tulee välttää johdattelevia kysymyksiä, jotta vastaukset ovat mahdollisimman aitoja. (Valli 2001, 100.)

Kyselylomaketta tulisi aina testata ennen varsinaisen tutkimuksen tekemistä. Testaamiseen riittää muutama ihminen, joka vastaa tutkimuksen kohderyhmää. Testaajien tulee arvioida kyselylomaketta kriittisesti. Arvioinnissa testaajien tulee huomioida esimerkiksi kysymysten selkeys ja vastausvaihtoehtojen toimivuus sekä kyselyn pituus. (Vilkkä 2021, luku 4: Määrällinen tutkimusmenetelmä käytännössä.)

3.4 Aineistonkeruuprosessi

Aineistonkeruuprosessi käynnistyi kyselylomakkeen laatimisella Webropol-ohjelmaan. Kyselylomakkeeseen laadittiin kysymyksiä, joilla selvitettiin vastausta tutkimuskysymykseen. Kysely toteutettiin Webropol-alustalla. Kyselyyn vastattiin anonyymisti eikä henkilötietoja kerätty. Luonnostelimme kyselylle pohjan ja pyysimme siihen kommenttia opinnäytetyön toimeksiantajalta, Ammattiopisto Luovi Oy:n edustajalta. Saamamme palautteen perusteella muotoilimme kyselyä selkeämmäksi ja tarpeeseen vastaavaksi. Kananen (2011) mukaan on useita tapoja kysyä samaa asiaa ja jokainen päätös vaikuttaa analyysivaiheeseen. Määrällisessä tutkimuksessa pienetkin ratkaisut vaikuttavat prosessin tuleviin vaiheisiin ja siksi kysymykset tulee harkita huolellisesti. (Kananen 2011, 21.)

Kyselyä testattiin Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen opiskelijaryhmällä. Kyselyn testaus toteutettiin ohjatusti luokkatilassa. Kyselyn testaamiseen osallistui kymmenen opiskelijaa. Aikaa testaukseen ja palautteenantoon oli varattu yhden oppitunnin ajan. Keräsimme palautetta erilliselle lomakkeelle. Kaikki kyselyä testanneet opiskelijat antoivat kirjallista palautetta kyselystä. Aluksi kerroimme kyselyn tarkoituksesta lyhyesti ja jaoimme tulostetun QR-koodin opiskelijoille. QR-koodin avulla opiskelijat pystyivät vastaamaan kyselyyn omalla puhelimellaan. Opiskelijoilla kului aikaa kyselyn testaamiseen 15–20 minuuttia. Palautteen mukaan kysely koettiin hyödylliseksi, sopivan pituiseksi ja helposti ymmärrettäväksi. Testauksen perusteella kyselylomakkeeseen ei tullut suuria muutoksia.

Kysely toteutettiin Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen tiloissa tammikuun alussa. Kyselyyn vastasi ajoneuvoalan, maatalousalan, puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan, logistiikan alan, pintakäsittelyalan, rakennusalan sekä luonto- ja ympäristöalan perustutkinto-opiskelijat. Opiskelijat opiskelevat tutkintoa näyttöperusteisesti, jonka vuoksi valmistuminen on joustavaa. Ryhmien opettajia ja ohjaajia pyydettiin ohjaamaan vuoden sisään valmistuvat opiskelijat kyselyn vastaamiseen. Opinnäytetyöstä ja kyselyn tarkoituksesta kerroimme sähköpostitse opiskeluryhmien henkilökunnalle joulukuun alussa (liite 1). Saman viestin yhteydessä ilmoitimme suunnittelemamme aikataulun ja paikan kyselyn toteuttamiselle. Kyselyn toteutukseen oli varattu oma luokkatila. Kyselyyn pääsi vastaamaan QR-koodin avulla omalla puhelimella.

Lopullisessa kyselylomakkeessa (liite 2) oli 19 kysymystä (liite 2). Kysely sisältää yhden vastauksen kysymyksiä, monivalintakysymyksiä, matriisikysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Kyselyssä on neljä teemaa, joihin kysymykset on jaettu. Kysymykset 1–4 käsittelevät vastaajan lähtökohtia, kysymykset 5–10 syventyvät tuen tarpeeseen, kysymykset 11–14 koskevat jatkosuunnitelmaa ja kysymykset 15–19 liittyvät tulevaisuuden suunnitteluun. Jatkosuunnitelmaan liittyvät kysymykset kehitettiin HOKSin jatkosuunnitelmaa mukaillen.

3.5 Aineisto ja analyysimenetelmä

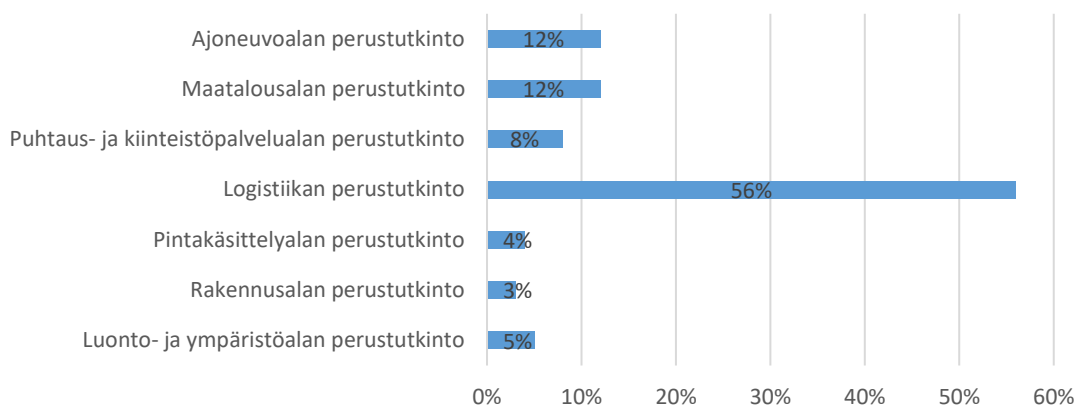
Aineisto koostuu 69 kyselyvastauksesta. Vastaaajia oli 69 henkilöä, joista 66 (95 %) vastasi kyselyn loppuun saakka. Kyselyn avulla selvitettiin opiskelijoiden kokemuksia tuen tarpeesta. Webropol-ohjelma muodosti automaattisesti taulukoita ja tilastoja kyselyn tuloksista. Aineistoa tarkasteltiin aluksi Webropol-ohjelmassa, jonka jälkeen se siirrettiin Excel-alustalle käsiteltäväksi. Suurin osa havaintomateriaalista on muodostettu Webropol-ohjelmalla. Hyödynämme analysoinnissa Webropol-alustan analysointimenetelmiä ja raportointityökaluja. Analysoinnin tukena käytämme graafista esittämistä, koska se helpottaa vastausten tarkastelua ja tulkintaa. Graafisen esittämisen lisäksi kuvailimme tuloksia sanallisesti.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa mittauksen tulosta tarkastellaan tilastollisin menetelmin. Aineiston analyysimenetelmän valinta perustuu käytettyihin mittareihin. (Kananen 2011, 18, 85.) Tämän aineiston analyysimenetelmänä käytetään tilastollista kuvailua. Kanasen (2010) mukaan kvantitatiivisessa tutkimuksessa taulukot esitetään prosenttilukoiden muodossa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tarkastellaan tutkimustuloksia esimerkiksi suorien jakaumien tai ristiintaulukoinnin avulla. Suorien jakaumien ja ristiintaulukoinnin perusteella tehdään tulosten tulkinnat. Suora jakauma on tuloste, jonka avulla voidaan tarkastella yksittäistä kysymystä ja siihen tulleiden vastausten jakautumista. Ristiintaulukoinnin avulla on mahdollista tarkastella kahta muuttujaa samanaikaisesti. (Kananen 2010, 103–105.) Ristiintaulukointia voisi hyödyntää esimerkiksi siten, että tarkastellaan opiskellun alan vaikutusta tuen tarpeisiin. Vastajamäärät kuitenkin jakautuivat hyvin epätasaisesti eri aloille, minkä vuoksi opiskellun alan vaikutusta tuen tarpeeseen ei voida tarkastella luotettavasti. Hyödynsimme ristiintaulukointia kuuden kuukauden sisällä valmistuvien opiskelijoiden ja myöhemmin valmistuvien opiskelijoiden kokemusten vertailussa.

4 TULOKSET

4.1 Lähtökohdat

Kyselyyn vastanneista suurin osa (56,1 %) opiskelee logistiikan alan perustutkintoa (kuva 1). Ajoneuvoalan perustutkintoa opiskelee 12,1 % ja maatalousalan perustutkintoa opiskelee myös 12,1 %. Muiden alojen edustus on pientä.

Kuva 1. Vastaajien jakautuminen opiskelualoittain

Kysely oli kohdennettu vuoden sisään valmistuville perustutkinto-opiskelijoille. Ryhmien opettajien ja ohjaajien vastuulla oli arvioida, kuka opiskelija valmistuu seuraavan vuoden aikana. Vastanneista opiskelijoista melkein puolet, 43,9 %, eivät osanneet sanoa, milloin ovat valmistumassa ammattiin. Tulosten perusteella vastanneista vuoden sisällä valmistuvia oli 27,3 %, puolen vuoden sisällä valmistuvia oli 18,2 % ja kolmen kuukauden sisällä valmistuvia oli 10,6 %. Opintojen suorittaminen tapahtuu joustavasta ja opinnot ovat näyttöperusteisia, jolloin opiskelija itse pystyy vaikuttamaan opiskeluaikaansa ja valmistumiseensa suurelta osin. On siis tavallista, että opiskelija ei osaa arvioida tarkkaa valmistumisajankohtaansa, mikäli siihen on vielä aikaa.

Opiskelijoilla oli erinomaisesti tiedossa, mikä on HOKS, sillä lähes kaikki vastaajat, 97 %, osasivat kertoa, että heille on laadittu HOKS. Vain 1,5 % kertoi, että heille ei ole laadittu HOKSia ja 1,5 % ei tiennyt, mitä HOKS tarkoittaa. Ammattiopistossa opintoja ei voi suorittaa ilman HOKSin laadintaa, joten tietämättömyys voi johtua siitä, ettei tietoa ole sisäistetty, HOKS-nimestä ei ole puhuttu tai opiskelija on sen unohtanut. Opiskelijoilla oli varsin hyvä kokemukset omien opintojen suunnitteluun vaikuttamisesta, sillä 92,4 % vastaajista kertoi päässeensä vaikuttamaan omien opintojen suunnitteluun. Vastanneista 7,6 % ei osannut sanoa, oliko päässyt vaikuttamaan omiin opintoihinsa. Kukaan ei kertonut, että ei olisi päässyt vaikuttamaan omien opintojensa suunnitteluun ollenkaan.

Ammattiopisto Luovi Oy järjestää vaativan erityisen tuen opetusta opiskelijoille, joilla on erilaisia erityisen tuen tarpeita. HOKS-palaverissa on tärkeää

painottaa ja varmistaa opiskelijalta, että hän on tietoinen, mistä keskustellaan ja korostaa hänen omia vaikutus mahdollisuuksiaan omien opintojensa suunnittelussa. Tähän Ammattiopisto Luovi Oy:n henkilöstö selkeästi panostaa vastausten perusteella.

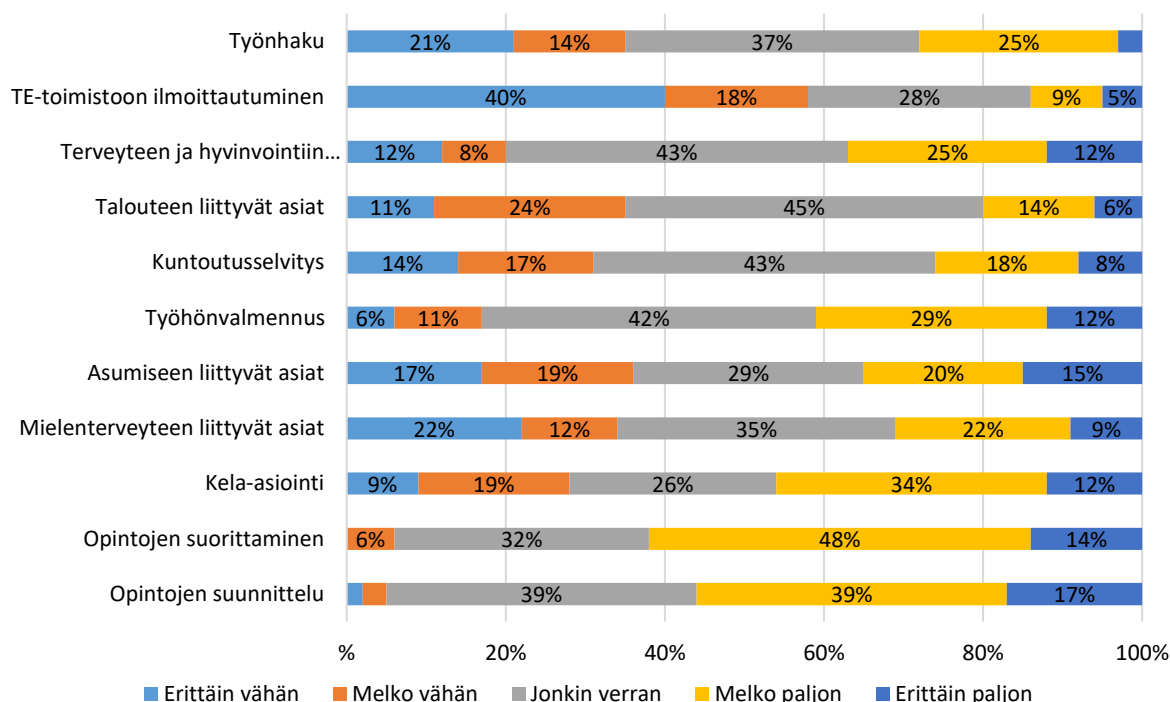
4.2 Tuen tarve

Kuvasta 2 voidaan tarkastella, kuinka paljon opiskelijat ovat kokemansa mukaan saaneet tukea oppilaitokselta eri asioissa. Pääasiassa opiskelijat ovat kokeneet saaneensa hyvin tukea eri osa-alueisiin. Yli puolet opiskelijoista kokivat saaneensa melko paljon tai erittäin paljon tukea opintojen suunnitteluun ja suorittamiseen liittyvissä asioissa. Opintojen suunnittelu ja suorittaminen ovat kaikista lähimpänä opiskelijan arkea ja voi olla, että näitä osa-alueita opiskelijan on helpoin arvioida. Ammattiopisto Luovi Oy:n opetuksen pääpaino on tekemällä oppiminen ja esimerkin kautta opettaminen. Opiskelijoiden osaamista kehitetään päivittäin erilaisten työtehtävien kautta. Opintoja suunnitellaan yhdessä opiskelijan kanssa yhdessä ja jouhevasti arjen keskellä. Pienet ryhmäkoot ja riittävä henkilöstön määrä mahdollistavat tiiviimmän tuen antamisen elämän eri osa-alueilla. Osa opiskelijoista on kokenut kuitenkin saaneensa vain vähän tukea opintojen suunnittelussa ja suorittamisessa. Selittäviä tekijöitä voivat olla mahdolliset poissaolot, oppisopimuksella opiskelu tai se, ettei oppilaitokselta ole tarjottu oikea aikaista tukea tarpeeksi selkeästi.

Saadun tuen kokemukset jakautuivat tasaisesti kuntoutus selvityksen kohdalla. Kuntoutus selvitys ei ole kaikille opiskelijoille ajankohtainen tai kohdallinen, joten tukea ei välttämättä ole sen vuoksi tarjottu tähän asiaan ollenkaan. Vähiten tukea opiskelijat kokivat saaneensa TE-toimistoon ilmoittautumisessa, yli puolet kokivat saaneensa tässä erittäin vähän tai melko vähän tukea. Ammattiopisto Luovi Oy:n tarjoama tuki TE-toimistoon ilmoittautumiseen sijoittuu yleensä aivan opintojen loppupuolelle mahdollisesti viimeiselle kuukaudelle.

Reilu viidesosa koki saaneensa erittäin vähän tukea mielenterveyteen liittyvissä asioissa ja työnhaussa. Opiskelijoista lähes puolet koki saaneensa melko paljon tai erittäin paljon tukea Kela-asiointiin. Opintojen alkaessa valtaosa opiskelijoista on oikeutettuja hakemaan Kelalta esimerkiksi opintotukea tai

koulumatkatukea. Monille erilaisten tukien hakeminen Kelalta voi tuntua haastavalta ja monimutkaiselta. Ammattiopisto Luovi Oy tarjoaa opiskelijoille tukea opintososiaalisia etuuksia haettaessa. Hakemukset voidaan tehdä yhdessä esimerkiksi opintoneuvojan kanssa. Huomion arvoista on, että kukaan kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei kokenut, että olisi saanut oppilaitokselta vain erittäin vähän tukea opintojen suorittamiseen.

Kuva 2. Oppilaitokselta saatu tuki

Opiskelijat kokivat, että tarvitsevat tukea eniten opintojen suunnittelussa, suorittamisessa ja työnhaussa (kuva 3). Kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla on tavoitteena valmistua ammattiin, joten on loogista, että he myös kaipaavat näihin asioihin eniten tukea. Opintojen suunnittelussa ja suorittamisessa 6,1 % vastaajista koki, että tarvitsee vain erittäin vähän tukea opintojen suunnitteluun. Vastaajat ovat vuoden sisään valmistuvia, joten tulos voi kertoa siitä, ettei osa vastaajista koe enää opintojen tässä vaiheessa tarvitsevansa tukea opintojen suunnitteluun. Jos opinnot ovat edenneet yhdessä laaditun suunnitelman mukaan, ettei tulle ole enää tarvetta. Vastanneista 43 % koki, että tarvitsee melko paljon tai erittäin paljon tukea työnhakuun. Työelämään siirtyminen on lähes kaikille valmistuville opiskelijoille erittäin ajankohtaista. Ammattiopisto Luovi Oy:n tavoitteena on tukea opiskelijoita sijoittumaan työelämään opintojen päätyttyä.

Opintojen suorittamiseen reilu kaksi viidesosaa vastanneista koki tarvitse-
vansa melko paljon tai erittäin paljon tukea. Kyselyyn vastanneet opiskelijat
ovat opinnoissaan vaiheessa, jossa viimeisiä tukinnon osia saatetaan loppuun
osoittaen osaaminen näyttöjen perusteella. Lähestyvät näytöt ja näyttöjen
suorittaminen voivat aiheuttaa jännitystä ja stressiä, jolloin opiskelija voi kokea
tarvitsevansa erityisen paljon tukea opintojen suorittamisessa.

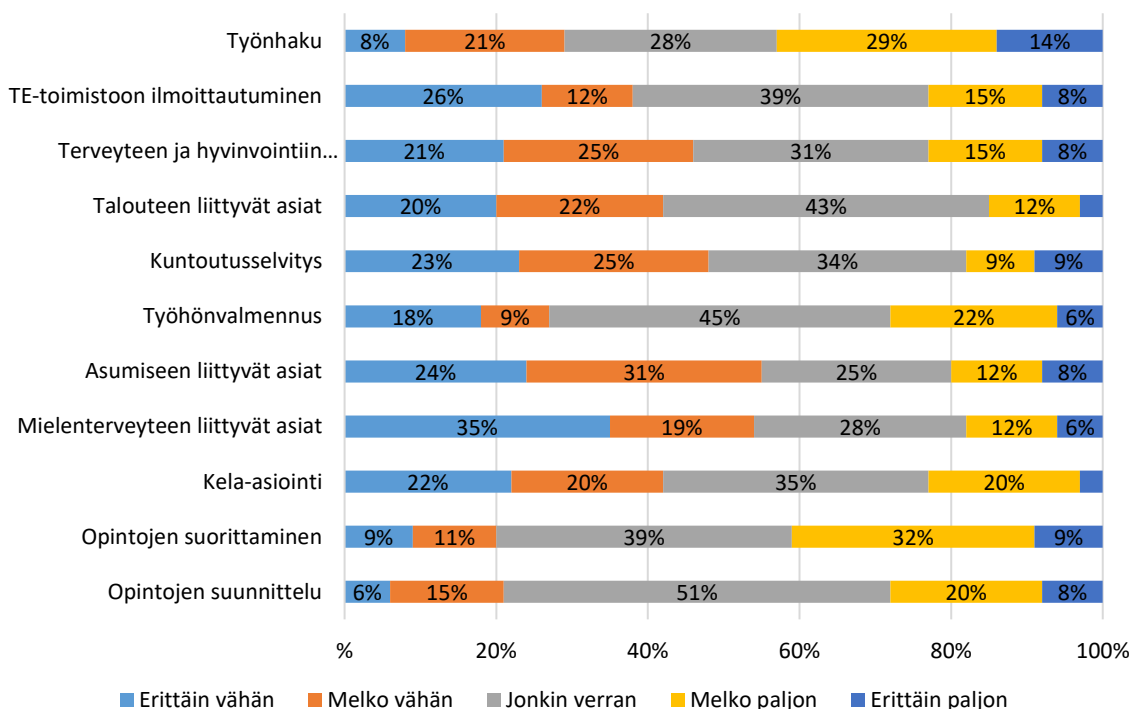
Vähiten tukea koettiin tarvitsevan mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Opis-
kelijoista viidesosa koki, että tarvitsee vain erittäin vähän tukea talouteen liitty-
vissä asioissa, ja lähes sama määrä koki, että tarvitsee talouteen liittyvissä
asioissa melko paljon tai erittäin paljon tukea. On epäselvää, minkälaisena ko-
konaisuutena opiskelijat hahmottavat talouteen liittyvät asiat. Osalla opiskeli-
joista voi mahdollisesti olla edunvalvonta käytössä tai tiivis tuki perheen puo-
lelta, jolloin oppilaitokselta ei kaivata tukea talouteen liittyvissä asioissa. Opis-
kelijat, jotka kokevat tarvitsevansa tukea talouteen liittyvissä asioissa, voivat
mahdollisesti juuri nyt rakentaa omaa elämää ja harjoitella itsenäistä talouden
ylläpitämistä. Tuloksiin voi vaikuttaa se, että talousasiat halutaan pitää tiukasti
omassa tiedossa eikä niihin haluta ulkopuolisen puuttuvan. Tuen tarpeen tun-
nistamisessa voi olla haasteita, eli nuori ei tunnista tuen tarvetta, vaikka sitä
olisi.

Yli puolet opiskelijoista kokee tarvitsevansa terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin
asioihin jonkin verran, melko paljon tai erittäin paljon tukea. Toisen asteen
opiskelijoilla on oikeus opiskeluterveyden huoltoon ja sen palveluihin. Tulosten
perusteella tarvetta palveluille vaikuttaisi olevan. Tähän osa-alueeseen oppi-
laitos on kokemusten mukaan tarjonnut pääasiassa hyvin tukea.

Vertailtaessa oppilaitokselta saatua tukea (kuva 2) ja opiskelijoiden tuen tar-
vetta (kuva 3) näyttäytyy joitain eriävyyksiä. Opiskelijoiden kokemusten mu-
kaan 62 % kaippaa jonkin verran, melko paljon tai erittäin paljon tukea TE-toi-
mistoon ilmoittautumisessa. Kokemusten mukaan valtaosa opiskelijoista oli
saanut tähän vain erittäin vähän tai melko vähän tukea oppilaitokselta. Suurin
osa opiskelijoista koki saaneensa opintojen suorittamisessa ja suunnittelussa
melko paljon tai erittäin paljon tukea, mutta samalla suurin osa opiskelijoista
koki, että ei tarvitse opintojen suorittamiseen tai suunnitteluun kuin erittäin vä-
hän, melko vähän tai vain jonkin verran tukea. Lähes kaikissa osa-alueissa

oppilaitokselta on saatu enemmän tukea, kuin sitä olisi kokemusten mukaan tarvittu.

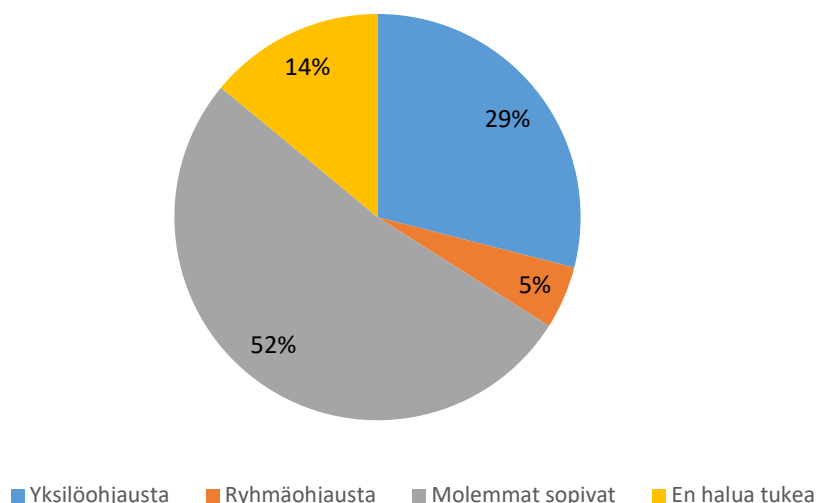
Kokemus tuen tarpeesta on yksilöllistä, ja jokainen voi kokea sen eri tavalla. Jos esimerkiksi mielenterveyteen liittyviä haasteita ei ole koskaan ollut, ei niihin välttämättä halua myöskään tukea. TE-toimistoon ilmoittautuminen ja työnhaku voivat tuntua kaukaisilta, eikä tuen vastaanottaminen tunnu ajankohtaiselta. Kuitenkin lähes jokaisessa osa-alueessa vähintään puolet koki tarvitsevansa tukea jonkin verran, melko paljon tai erittäin paljon.

Kuva 3. Kokemus tuen tarpeesta

Kuvasta 4 käy ilmi, että selkeä enemmistö opiskelijoista haluaa tukea, sillä ainostaan vajaa kuudesosa vastanneista kertoi, että ei halua tukea ollenkaan. Reilu puolet opiskelijoista koki, että heille sopii niin ryhmä- kuin yksilöohjauksin. Vastanneista 29,2 % kokee haluavansa tukea yksilöohjauksena, kun taas ryhmäohjausta halusi 4,6 %. Tuloksista voi päätellä, että ohjausta pidetään tarpeellisena. Ammattiopisto Luovi Oy:n opiskelijoille on arjessa tarjolla niin yksilö kuin ryhmäohjausta, joista voidaan tarjota opiskelijan oppimista parhaiten tukeva vaihtoehto. Opiskelijaryhmät ovat pieniä ja jokaisessa ryhmässä työskentelee vähintään kaksi henkilökunnan jäsentä. Joitakin opiskelijoita palvelee paremmin rauhallinen opetus omassa eriytettyssä tilassa. Opiskelijalla

voi olla helpompi keskustella henkilökohtaisista asioista yksilöohjauksessa. Ryhmäohjaus tarjoaa mahdollisuuden yhdessä toimimiselle ja vertaistuelle.

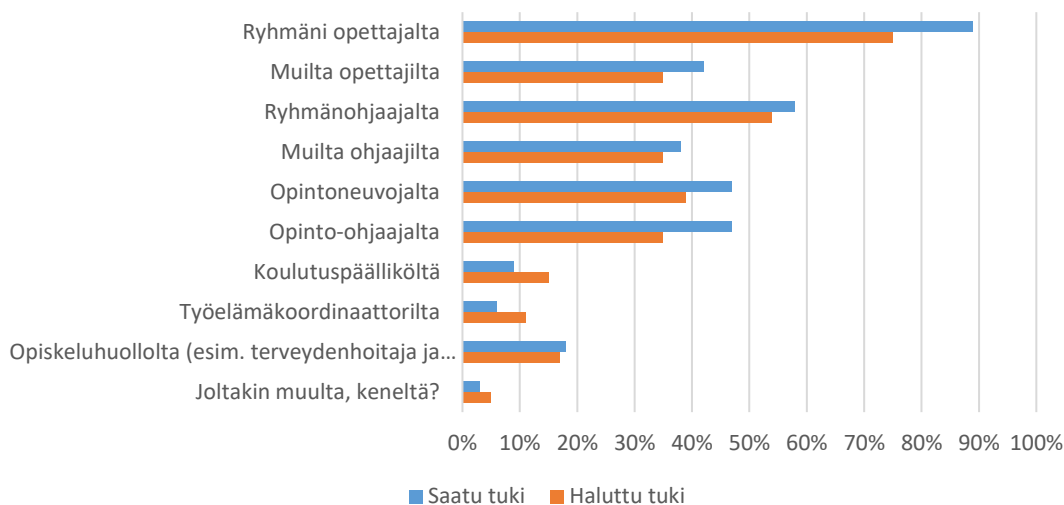

Kuva 4. Toivottu tuki

Tulosten perusteella opiskelijat saivat tukea eniten ryhmänsä opettajilta (89,4 %) ja seuraavaksi eniten tukea oli saatu ryhmäohjaajalta (57,6 %) (kuva 5). Tulosta voi selittää se, että oman ryhmän opettaja ja ohjaaja ovat eniten mukana opiskelijan arjessa. Vähiten tukea vastaajat kokivat saavansa työelämäkoordinaattorilta (6,1 %) ja koulutuspäälliköiltä (9,1 %). Ammattiopisto Luovi Oy:n työelämäkoordinaattori osallistuu opiskelijan opintoihin vasta opintojen loppuvaiheessa ja hänen toiminta-alueensa opintojen aikana on kokonaisuudessaan suppea. Työelämäkoordinaattorin työnkuvaan ei kuulu yksilöohjaukset. Koulutuspäällikkö ei ole niin aktiivisesti opiskelijapinnassa läsnä.

Tulosten perusteella saatu ja haluttu tuki ovat hyvin linjassa. Pääasiassa tukea on saatu hieman enemmän, kuin sitä halutaan. Kyselyyn vastanneet opiskelijat halusivat tukea eniten oman ryhmänsä opettajalta (75,4 %) ja ohjaajalta (53,8 %). Vähiten tukea haluttiin työelämäkoordinaattorilta (10,8 %) ja koulutuspäälliköiltä (15,4 %). Työelämäkoordinaattorilta ja koulutuspäälliköiltä haluttiin kuitenkin enemmän tukea kuin mitä oli saatu. Kyselyyn vastanneista 3 % kertoi saaneensa tukea joltain muulta. Molemmat vastaajat kertoivat tuen an-

tajan olleen kaveri. 4,6 % haluaisi tukea joltakin muulta. Kommenttien perusteella tukea haluttaisiin kavereilta ja koko henkilöstöltä. Yksi vastanneista kertoi, että opinto-ohjaajalta, ohjaajalta ja opettajalta saatu tuki on riittävää.

Kuva 5. Saatu ja haluttu tuki

Saatuun tukeen liittyen tuli vapaan sanan kommentteja 11 kappaletta. Kommenteissa annettiin palautetta saadusta tuesta. Kommenttien perusteella opiskelijoilla on hyviä kokemuksia saadusta tuesta:

”Mielestäni tuen määrä on ollut vaatimusten mukaista.”

”Ei tuu mieleen haluan pärjätä myös yksin.”

”Tuki on hyvää sekä runsasta.”

”Olen aina saanut tukea kun olen sitä tarvinnut.”

4.3 Jatkosuunnitelman laatiminen

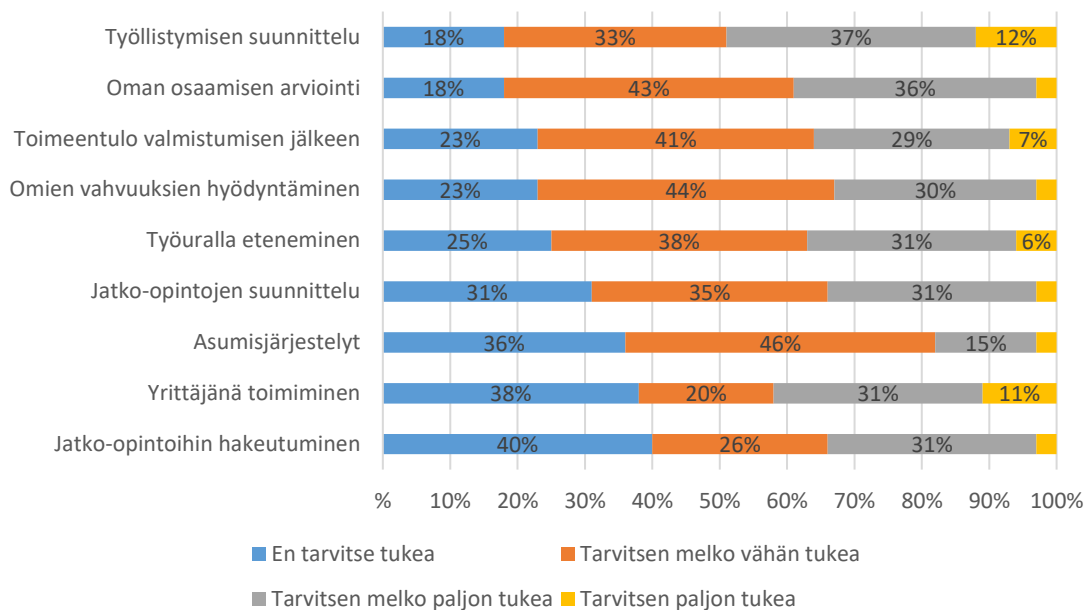
Tulosten perusteella opiskelijoilla on hyvä käsitys jatkosuunnitelman laatimisesta. Vastaajista liki kaksi kolmasosaa (73,9 %) tiesi, mitä jatkosuunnitelma tarkoittaa. 21,5 % ei ollut varma ja 4,6 % ei tiennyt, mitä jatkosuunnitelma tarkoittaa. Kaikille kyselyyn vastanneille opiskelijoille on laadittu jatkosuunnitelma, vaikka osa vastanneista ei ollut varma tai tiennyt, mitä se tarkoittaa.

Tuloksista käy ilmi, että jatkosuunnitelman löytämisessä koetaan epävarmuutta. Reilu puolet vastaajista, 56,3 %, ei ollut varma, mihin jatkosuunnitelmanon kirjattu. Vajaa neljännes, 23,4 %, tiesi, mistä jatkosuunnitelman löytää,

kun taas 15,6 % ei tiennyt. Loput vastaajista eivät tienneet, mikä jatkosuunnitelma on. Vastauksista nousee esille, että jatkosuunnitelman kirjauksen löytämisessä on haasteita. Jatkosuunnitelma löytyy Wilma-järjestelmästä, joka opiskelijan olisi hyvä hallita.

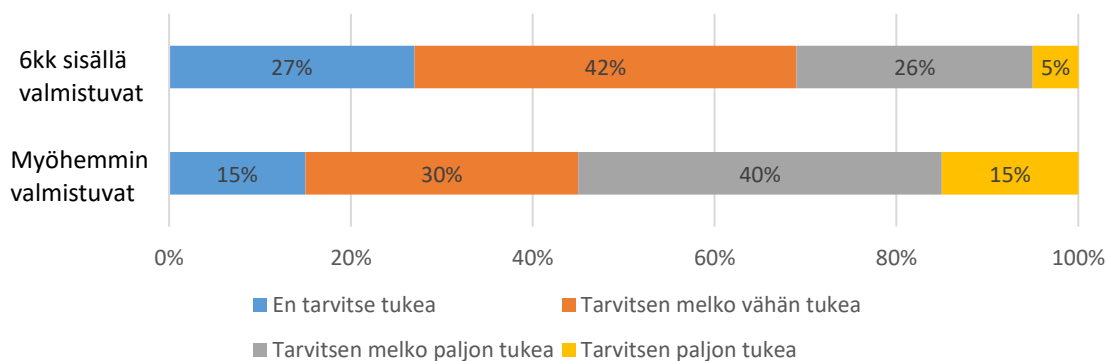
Tulosten perusteella eniten tukea haluttiin saada työllistymisen suunnittelussa (kuva 6). Työllistyminen ja työllistymisen suunnittelu on hyvin ajankohtaista ja olennaista valmistuvalle opiskelijalle, joten se voisi selittää tuen tarpeen. Lähes puolet opiskelijoista koki tarvitsevansa tukea työllistymisen suunnittelussa melko paljon tai paljon ja vain vähän tukea tarvitsevia opiskelijoita oli 33,3 %. Ammattiopisto Luovi Oy tukee opiskelijoiden työllistymistä opintojen jälkeen rakentamalla yhdessä opiskelijan kanssa yhteistyöverkostoja ja suunnittelella koulutus sopimusjaksoja työllistymismahdollisuudet huomioiden. Työllistymisen suunnittelu painottuu opintojen loppupuolelle. Opiskelijaa tuetaan aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työelämään asettumisessa. Tuloksista käy ilmi, että valtaosa opiskelijoista kaipaisi tukea oman osaamisensa arviointiin ja omien vahvuuksien hyödyntämiseen. Jopa 81,8 % koki tarvitsevansa jonkinlaista tukea oman osaamisensa arviointiin ja 77,3 % omien vahvuuksien hyödyntämiseen.

Myös toimeentulo valmistumisen jälkeen vaikuttaa mietityttävään opiskelijoita, sillä 77,3 % koki tarvitsevansa siihen jonkinlaista tukea. Kaikkiin osa-alueisiin suurin osa vastanneista halusi saada tukea. Vähiten tukea koettiin tarvitsevan jatko-opintoihin hakeutumisessa. Tulosten perusteella jatko-opintoihin hakeutuminen vaikuttaisi olevan vielä kaukainen asia, sillä 40 % vastaajista koki, että ei tarvitse siihen minkäänlaista tukea. On myös mahdollista, että jatko-opinnoista kiinnostuneet ovat tukea jo saaneet ja suunnitelmat ovat selvät. Seuraavaksi vähiten tukea koettiin tarvitsevan yrittäjänä toimimiseen. Opiskelijat, jotka eivät tähtää yrittäjyyteen tai jatko-opintoihin, eivät todennäköisesti myöskään koe tarvitsevansa tukea kyseisissä asioissa.

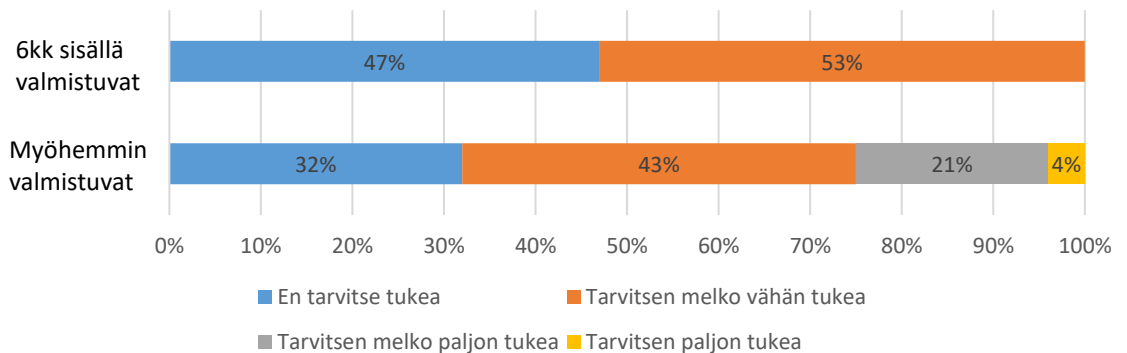
Kuva 6. Kokemus tuen tarpeesta jatkosuunnitelmassa

Kun vertaillaan kuuden kuukauden sisällä valmistuvien ja myöhemmin valmistuvien opiskelijoiden kokemusta tuen tarpeesta työllistymisen suunnittelussa, käy ilmi, että myöhemmin valmistuvat opiskelijat kokevat tarvitsevansa runsaammin tukea työllistymisen suunnittelussa (kuva 7). Tuloksiin voi vaikuttaa se, että lähempänä valmistumista olevat opiskelijat ovat tukea työllistymisen suunnitteluun jo saaneet. Kuitenkin tuen tarvetta on, sillä vajaa kolmasosa kuuden kuukauden sisällä valmistuvista opiskelijoista kokee tarvitsevansa melko paljon tai paljon tukea työllistymisen suunnitteluun. Tuen tarpeeseen voi vaikuttaa se, että opiskelijoiden lähtökohdat ovat erilaiset. Taustalla voi olla esimerkiksi kehitysvammadiagnoosi, joka vaikuttaa tuen tarpeeseen.

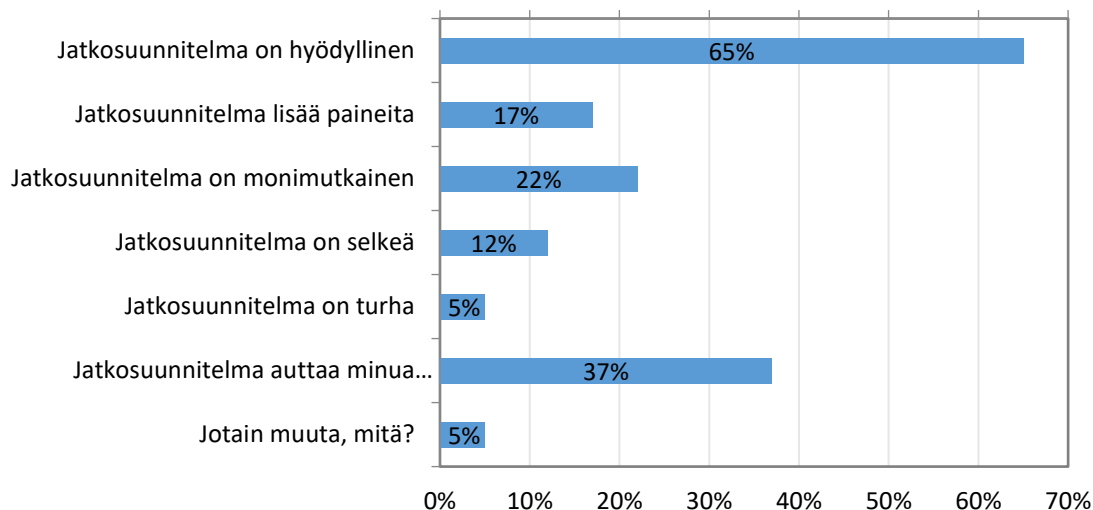
Kuva 7. Kokemus tuen tarpeesta työllistymisen suunnittelussa

Kuvan 8 perusteella lähempänä valmistumista olevilla opiskelijoilla on asumisjärjestelyt jo hyvällä mallilla. Kuuden kuukauden sisällä valmistuvat opiskelijat eivät koe tarvitsevansa juurikaan tukea asumisjärjestelyihin liittyen, kun taas myöhemmin valmistuvista neljännes koki tarvitsevansa asumisjärjestelyihin melko paljon tai paljon tukea. Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen opiskelijoilla on mahdollisuus asua asuntolassa opintojen aikana. Asuntolan ohjaajat tukevat opiskelijoita arkielämän taidoissa, joka sujuvoittaa opiskelijoiden itsenäistymistä. Osa opiskelijoista voi asua jo omillaan, mikä selittää vähäistä tuen tarvetta.

Kuva 8. Kokemus tuen tarpeesta asumisjärjestelyissä

Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että kyselyyn vastanneet opiskelijat näkevät jatkosuunnitelman varsin hyvänä asiana. Valtaosa vastanneista, 64,6 %, opiskelijoista koki jatkosuunnitelman hyödylliseksi (kuva 9). Sen koetaan myös tukevan tulevaisuuden suunnitelmien rakentamisessa (36,9 %). Sen laatimisessa on kuitenkin kehittämistarpeita, sillä liki neljännes vastaajista, (22 %), kokee sen monimutkaisena ja melkein yhtä moni (17 %) paineita lisäävänä.

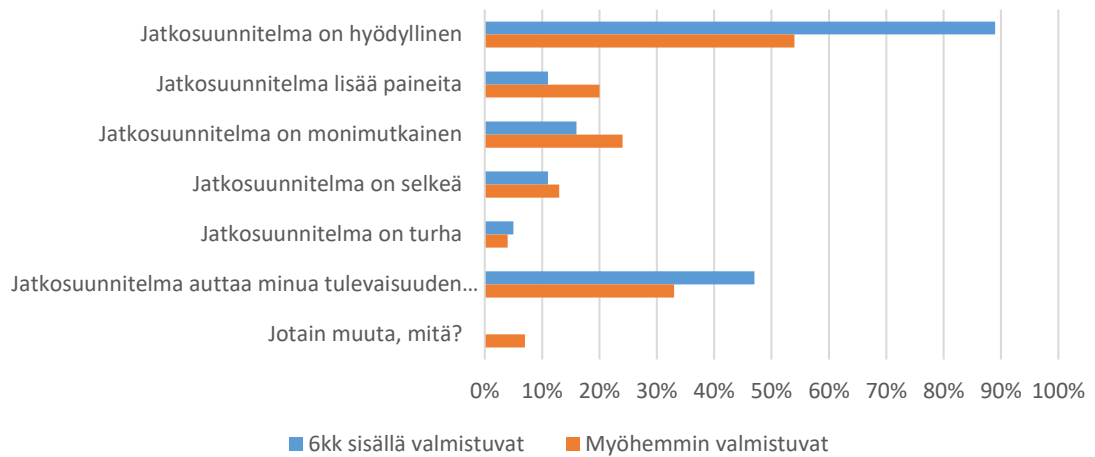
Kuva 9. Kokemuksia jatkosuunnitelmasta

4,6 % valitsi vaihtoehdon ”Jotain muuta, mitä?” Vastauksista nousi esiin epävarmuus:

”vähän epävarmaa vielä”

”Pelottaa.”

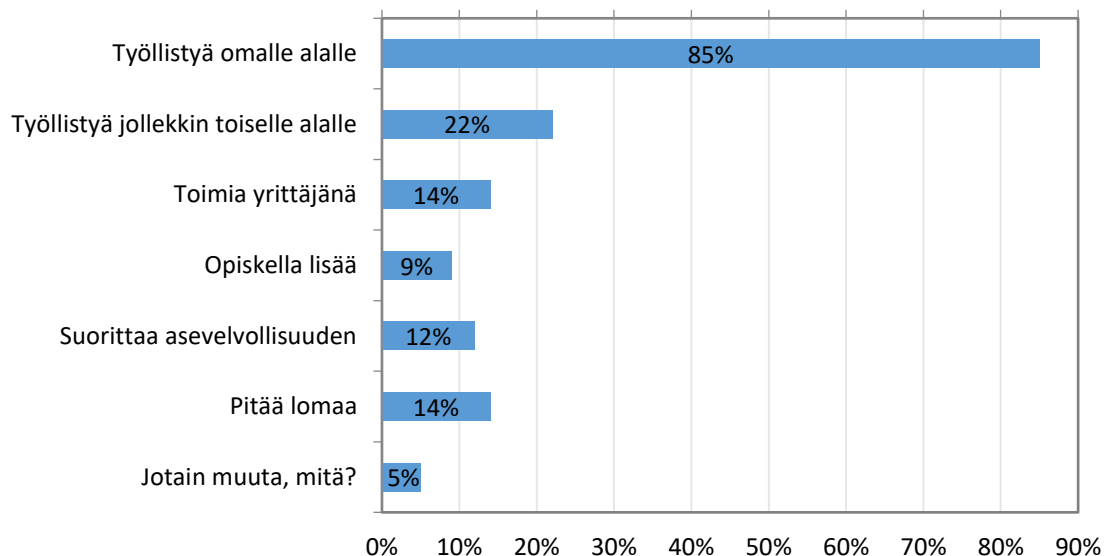
Vertailtaessa kuuden kuukauden sisään valmistuvien ja myöhemmin valmistuvien opiskelijoiden kokemuksia jatkosuunnitelmasta nousee hyvin esiin eriävät kokemukset jatkosuunnitelman hyödyllisyydestä (kuva 10). Lähes puolet kuuden kuukauden sisällä valmistuvista opiskelijoista koki, että jatkosuunnitelma auttaa tulevaisuuden suunnittelussa. Vain pieni osa molemmista vastaajaryhmistä koki, että jatkosuunnitelma on turha. Myöhemmin valmistuvat opiskelijat kokivat jatkosuunnitelman monimutkaisemmaksi kuin kuuden kuukauden sisällä valmistuvat ja viidesosa koki, että se lisää paineita. Tulosten perusteella on selvää, että lähempänä valmistumista olevat opiskelijat kokevat jatkosuunnitelma tärkeämmäksi.

Kuva 10. Kokemuksia jatkosuunnitelmasta

4.4 Tulevaisuuden suunnittelu

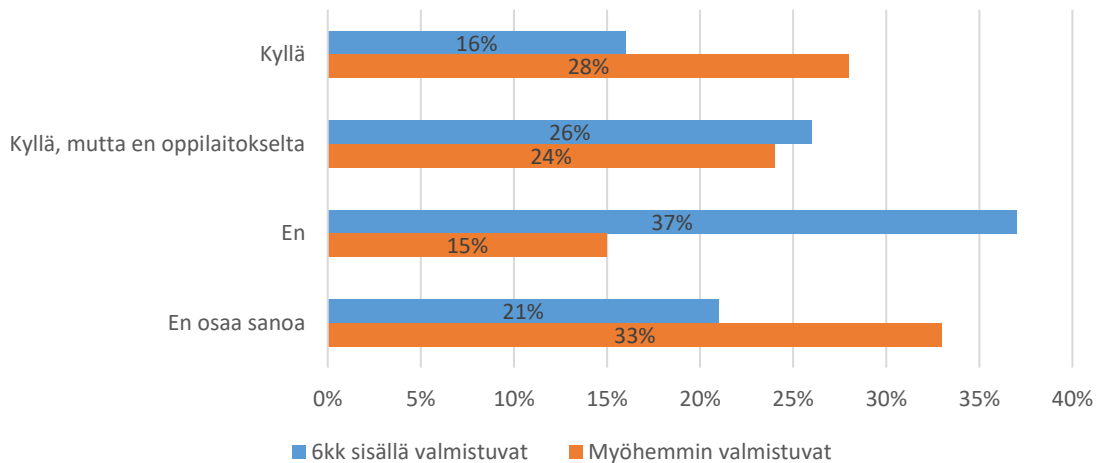
Kuvan 11 perusteella opiskelijoilla on suunnitelmia opintojen jälkeiselle ajalle. Selkeästi suurin osa opiskelijoista koki opiskellun alan omakseen ja haluaisi valmistumisen jälkeen työllistyä omalle alalleen, kun taas reilu viidesosa haluaisi työllistyä eri alalle. Opiskelijoilla vaikuttaa olevan on suuri halu työllistyä opintojen jälkeen, mikä on ammattioppilaitoksen ensisijainen tavoite. Vastanneista 13,8 % haluaisi toimia yrittäjänä ja 13,8 % haluaisi lomailla opintojen päätyttyä. Vastanneista 4,6 % kirjoitti lisättekstikenttään jotain muuta. Yksi vastaajista ei tiennyt, mitä haluaisi tehdä, yksi haluaisi olla puoli vuotta töissä ja yksi on jäämässä äitiyslomalle opintojen jälkeen.

Kuva 11. Suunnitelma valmistumisen jälkeen

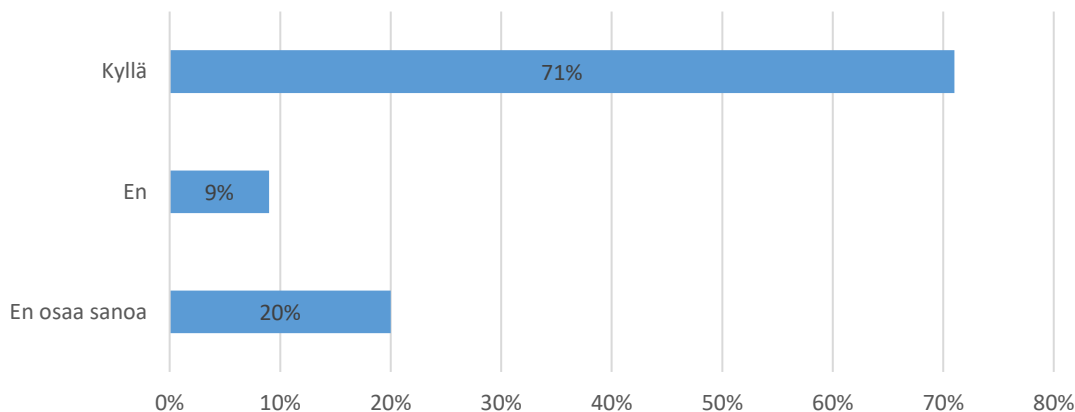
Tulosten perusteella puolet opiskelijoista haluaisi tukea tulevaisuuden suunnitteluun myös opintojen jälkeen. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 24,6 % haluaisi oppilaitokselta tukea tulevaisuuden suunnitteluun myös opintojen jälkeen. 24,6 % haluaisi tukea, mutta ei oppilaitokselta. Vastaajista 21,6 % ei halua tukea tulevaisuuden suunnitteluun ja 29,2 % ei osannut sanoa. Opintojen jälkeistä tuen tarvetta voi olla haastavaa arvioida etukäteen, mikä näkyy tuloksissa.

Kuva 12 kertoo, että kuuden kuukauden sisällä valmistuvat opiskelijat halusivat vähemmän tukea opintojen jälkeen kuin myöhemmin valmistuvat opiskelijat. Neljäsosa molemmista ryhmistä halusi tukea opintojen jälkeen mutta ei oppilaitokselta. Myöhemmin valmistuvista opiskelijoista kolmasosa ei osannut sanoa haluaako tukea opintojen jälkeen. Jos valmistumiseen on vielä aikaa ja jatkosuunnitelma on hyvin epäselvä, voi olla erityisen haasteellista arvioida opintojen jälkeistä tuen tarvetta. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että valmistumisen kynnyksellä olevat opiskelijat ovat saaneet jo ohjausta ja tietoa opintojen jälkeisistä vaihtoehtoista ja mahdollisesti kokevat, että tarvetta ohjaukselle ei enää ole.

Kuva 12. Halu tukeen opintojen jälkeen

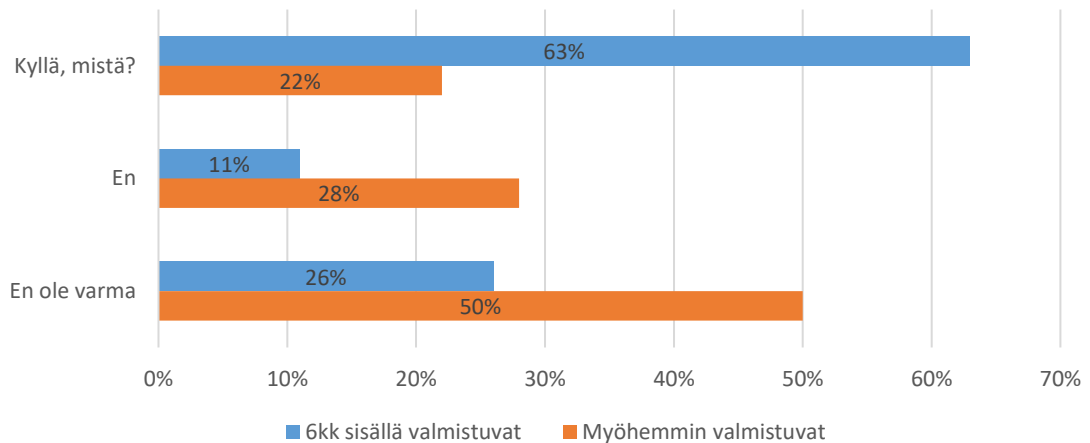
Opiskelijoiden kokemusten mukaan vaikuttaa siltä, että tukea tulevaisuuden suunnitteluun on ollut hyvin saatavilla. Vastanneista enemmistö koki, että on saanut riittävästi tukea tulevaisuuden suunnitteluun (kuva 13). Vain alle 10 % koki, että ei ole saanut riittävästi tukea tulevaisuuden suunnittelussa.

Kuva 13. Kokemus saadusta tuesta tulevaisuuden suunnittelussa

Opiskelijoista 43,1 % ei ollut varma, mistä tukea voi saada opintojen jälkeen. Reilu kolmannes, 33,8 %, opiskelijoista tiesi, mistä tukea voi saada. Lisäksentään annetuista vastauksista kuusi vastaajaa mainitsi Kelan. Kolme vastaajaa kertoi, että tukea voi saada perheeltä ja kavereilta. Kaksi vastaajaa mainitsi työllisyyspalvelut ja yksi vastaaja kertoi, että hänellä on jälkihuolto. Vaikuttaa siltä, että tietoa tuen tarjoajista ei ole ollut riittävästi tai riittävän selkeästi saatavilla. On myös mahdollista, että opiskelijat eivät ole kokeneet tarjolla olevaa tietoa ajankohtaiseksi.

Kuvasta 14 käy ilmi, että lähellä valmistumisvaihetta olevilla opiskelijoilla on muita opiskelijoita parempi tieto siitä, mistä tukea voi saada opintojen jälkeen. Kuuden kuukauden sisällä valmistuvista opiskelijoista 63 % tiesi, mistä tukea voi saada, kun taas myöhemmin valmistuvilla vastaava luku oli ainoastaan 22 %. Myöhemmin valmistuvista opiskelijoista puolet eivät olleet varmoja, mistä tukea voi saada opintojen jälkeen. Tulosten perusteella oikea-aikainen ohjaus vaikuttaa toteutuvan tässä osa-alueessa kohtuullisen hyvin. Myöhemmin valmistuville opiskelijoille tämä asia ei välttämättä ole ollut vielä ajankohtainen.

Kuva 14. Tieto tuen tarjoajista opintojen jälkeen

Kyselyn lopussa oli mahdollisuus vapaaseen sanaan. Vastauksia tähän osioon tuli kymmenen. Seuraavat kommentit nousivat esiin vastauksista:

”Saan myös tukea ja apua vanhemmilta ja sisaruksilta.”

”Kysely oli kiva, ja ihan keskiverto, ja oli tärkeää et opiskelijoita kuunnellaan.”

”Oppilaitos on avoin, apua saa sekä ohjausta.”

”Olen suorittanut opintoni lähes työpaikka painotteisesti.”

Kyselyn toteutuksen aikana opiskelijat antoivat myös sanallista palautetta. Palautteen perusteella kysely koettiin hyväksi ja osa opiskelijoista alkoi pohtimaan enemmänkin kyselyssä mainittuja asioita. Muutamalla opiskelijalla nousi huoli siitä, miten pääsee työelämään opintojen jälkeen. Opiskelijan kokema valmistumisen jälkeinen yksinäisyys ja vertaistuen puute nousi esiin keskustelussa kyselyn jälkeen.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tulosten tiivistys ja johtopäätökset

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin valmistuvan vaativan erityisen tuen opiskelijan tuen tarvetta jatkosuunnitelmaan liittyen. Kyselyn avulla pyrittiin löytämään vastaus ennalta määriteltyn tutkimuskysymykseen: *Minkälaista tukea valmistuva vaativan erityisen tuen opiskelija kokee tarvitsevänsä jatkosuunnitelmaa*

laadittaessa? Tulosten perusteella opiskelijoilla on pääosin hyvin tiedossa jatkosuunnitelman merkitys. Olennaista tietoa on, minkä muotoista tukea opiskelijat haluavat. Hieman yli puolet (52 %) koki, että voisivat hyötyä yhtä lailla molemmista ohjausmuodoista, yksilö- ja ryhmäohjauksesta. Yksilö- ja ryhmäohjauksen väliltä valinneet opiskelijat halusivat selvästi enemmän nimenomaan yksilöohjausta. Emme kysyneet tarkentavaa kysymystä, keneltä opiskelijat haluavat nimenomaan yksilöohjausta. Tarkemmasta tiedosta voisi olla tulevaisuudessa hyötyä. Jatkosuunnitelmaa laadittaessa opiskelijat kokivat tarvitsevänsä eniten tukea työllistymisen suunnittelussa. Kuuden kuukauden sisällä valmistuvat opiskelijat eivät kokeneet tarvitsevänsä niin paljon tukea työllistymisen suunnittelussa kuin myöhemmin valmistuvat opiskelijat (ks. kuva 6). Tämä voi johtua siitä, että lähempänä valmistumista olevat opiskelijat ovat ehittäneet jo saada enemmän tukea työllistymisen suunnitteluun. Sama ilmiö on havaittavissa, kun tarkastellaan kokemuksia tuen tarpeesta asumisjärjestelyihin liittyen.

Opiskelijoiden tukeminen tulevaisuuden suunnittelussa on tärkeä osa koulutusjärjestelmää. Opiskelijat kohtaavat usein haasteita tulevaisuuden suunnittelussa siinä missä suunnitelmien toteuttamisessakin. Jatkosuunnitelman on tarkoitus helpottaa opiskelijan tulevaisuuden suunnittelua. Lähes kaikki kuuden kuukauden sisällä valmistuvat opiskelijat kokivatkin sen olevan hyödyllinen ja lähes puolet heistä ajatteli sen auttavan tulevaisuuden suunnittelussa. Myöhemmin valmistuvat opiskelijat kokivat jatkosuunnitelman monimutkaisempaan, mutta myös osa kuuden kuukauden sisällä valmistuvista opiskelijoista koki sen monimutkaisena. Osa opiskelijoista koki sen lisäävän paineita. Voisi olla hyödyllistä pilkkoa jatkosuunnitelma pienempiin kokonaisuuksiin ja edetä siinä opiskelijan tilanteen mukaan. Ensimmäisen vuoden opiskelijan jatkosuunnitelmassa ei välttämättä ole tarpeellista pohtia esimerkiksi toimeentuloa valmistumisen jälkeen tai jatko-opintoihin hakeutumista.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella opiskelijat ovat kokeneet saavansa pääasiassa hyvin tukea oppilaitokselta. Tulosten perusteella on kuitenkin mielenkiintoista huomata, että osa opiskelijoista kokee tarvitsevänsä vain vähän tukea oppilaitoksen henkilökunnalta. Usein tulee mielikuva, että opiskelijat, jotka opiskelevat vaativan erityisen tuen statuksella, tarvitsevat runsaasti tukea lähes kaikkeen. Tuen tarve on aina yksilöllistä, vaikka opiskelijoilla olisi

sama diagnoosi. Joku opiskelija voi tarvita runsasta tukea esimerkiksi asumi- seen tai mielenterveyteen liittyvissä asioissa mutta pärjää erinomaisesti opin- tojen suunnittelussa ja opinnoista suoriutumisessa. Opiskelijoilla on halu pär- jätä myös yksin.

Huomion arvioista on se, että iso osa opiskelijoista koki, että on saanut erittäin vähän tai melko vähän tukea TE-toimistoon ilmoittautumisessa. Kyselyn toteu- tuksen aikana useampi opiskelija kysyi meiltä, mikä on TE-toimisto. Kyselyyn vastanneet opiskelijat ovat vuoden sisään valmistuvia opiskelijoita, joten on huolestuttavaa huomata, että osa heistä ei tiedä, mikä on TE-toimisto. Selittä- vänä tekijänä voi olla, ettei tarvetta TE- ilmoittumiselle ole, jos työllistyminen ei ole mahdollista. Tällöin oppilaitos ohjaa opiskelijan erilaisten työllisyyttä edis- tävien palvelujen pariin esimerkiksi Kelan kautta. Tällaisia palveluita ovat mm. TEAK eli työllisyyttä edistävä ammatillinen kuntoutus. Tarvetta voi mahdolli- sesti olla myös lisätä henkilöstön tietoisuutta työllisyyspalveluiden toiminnasta ja toimivuudesta. Käytännön työstä saadun kokemuksen mukaan moni valmis- tuva opiskelija ei ole osannut ilmoittautua työnhakijaksi, jonka vuoksi oikeutta työttömyysetuuteen ei ole ja tukea työllisyyspalveluiden asiantuntijoilta ei ole saatavissa. Verkostoyhteistyön merkitys korostuu tässä asiassa työllisyyspal- veluiden ja oppilaitoksen välillä. Työllisyyspalveluiden näkyvyyttä tulisi lisätä, jotta opiskelijat ohjautuisivat oikean palvelun ääreen heti opintojen päätyttyä. Työllisyyspalveluiden kautta voi ohjautua työn lisäksi muihin palveluihin kuten esimerkiksi kuntoutukseen tai kuntouttavaan työtoimintaan.

Keskustelimme tuloksista Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen henkilöstön kanssa. Pohdintaan nousi erityisesti henkilöstön ammattinimikkeet. Useat opiskelijat eivät osaa erotella työntekijöitä ammattinimikkeen perusteella. Moni opiskelija ei tiedä, mitä eroa on ohjaajalla ja opettajalla, joten nimet ja amat- tinimikkeet sekoittuivat helposti. Kyselyn aikana useampi opiskelija kysyi, mitä eroa on opinto-ohjaajalla ja opintoneuvojalla, eivätkä he osanneet nimetä oman ryhmänsä opinto-ohjaajaa tai opintoneuvojaa. Kysyttäessä saatua ja ha- luttua tukea, tuloksista korostui, että tukea oli tarjottu enemmän, mitä opiskeli- jat kokivat sitä tarvitsevänsä. Poikkeuksena koulutuspäällikön ja työelämä- koordinaattorin kohdalla vastaajat olisivat toivoneet enemmän tukea, mitä oli ollut tarjolla. Kysymysten ”Keneltä olet saanut tukea oppilaitoksessasi?” ja ”Keneltä haluaisit saada tukea oppilaitoksessasi?” vastauksia tulee tarkastella

kriittisesti, koska ei ole varmuutta siitä, tietääkö opiskelija kuka kukin on. Valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista opiskeli logistiikan alan perustutkintoa. Alan perustutkintoryhmiä on neljä, joissa kaikissa on yksi opettaja ja yksi ohjaaja ja lisäksi ryhmissä toimii yhteensä kolme liikenneopettajaa. Ryhmät työskentelevät tiiviisti toistensa kanssa, joten ei ole ihme, jos opiskelija ei ole varma oman ryhmänsä ohjaajasta tai opettajasta. Molempien työtehtävät näyttäytyvät opiskelijan arjessa hyvin samankaltaisilta. Toisaalta on hyvä pohtia, onko opiskelijan näkökulmasta merkitystä, minkä tittelin alla häntä ohjaava henkilöstönjäsen toimii. Tärkeintä on, että opiskelijalle jää kokemus kuulluksi tulemisesta ja opiskelija saa tarvitsemansa tuen.

Valtaosa opiskelijoista haluaisi tulevaisuudessa työllistyä omalle alalleen. Osa kuitenkin osasi jo sanoa, että haluaisi työllistyä toiselle alalle tai opiskella lisää. Jos opiskelija tietää jo opintojen aikana, että haluaisi työllistyä toiselle alalle, on tämä huomioitava jatkosuunnitelmassa ja työllistymisen kuvioden suunnittelussa. On mahdollista, että opiskelija työllistyy täysin toiselle alalle valmistumisen jälkeen. Oppilaitoksen on huomioitava opiskelijan mahdolliset muutokset suunnitelmissa. Mikäli opiskelijalla on esimerkiksi puoli vuotta opintoja jäljellä ja hän tietää haluavansa työllistyä eri alalle, on mahdollista suorittaa täysin eri tutkinnosta yksi tutkinnonosa, joka palvelee opiskelijan tavoitteita. Tämä helpottaa huomattavasti työmarkkinoille sijoittumista tai uuden koulutuksen aloittamista.

Ammattiopisto Luovilla Oy:llä on velvollisuus tarjota tukea valmistuneille opiskelijoille vuoden ajan opintojen päätyttyä, mikäli opiskelija sitä tarvitsee. Pian valmistuvat opiskelijat tiesivät myöhemmin valmistuvia opiskelijoita paremmin, mistä tukea voi saada opintojen jälkeen. Tieto oli kuitenkin puutteellista molemmilla vastaajaryhmillä. On hyvä huomioida, että moni opiskelija haluaa tukea valmistumisen jälkeen mutta ei halua sitä oppilaitokselta. Opiskelija on tarvinnut vaativaa erityistä tukea opintojen aikana eikä tuen tarve katoa kokonaan sinä päivänä, kun opiskelija valmistuu. Valmistuvan opiskelijan jatko-ohjaukseen tulee panostaa, jotta opiskelija löytää tarvitsemansa tuen välittömästi opintojen päätyttyä. Vaikuttaa siltä, että enemmistö lyhyen ajan sisällä valmistuvista opiskelijoista tietää, mistä tukea voi saada valmistumisen jälkeen. Vaikka opiskelija tietäisi, mistä tukea voi saada, voi hänellä olla suuri kynnys hakea apua. Valmistunut opiskelija ei välttämättä hakeudu tuen piiriin, vaikka

hänellä olisi tuen tarvetta. Tulevaisuudessa tulisi panostaa enemmän siihen, että opiskelijoilla on riittävästi tietoa tarjolla tuen tarjoajista ja tukimuodoista opintojen jälkeen. Opintojen aikana hyvin rakennetun verkoston avulla madalletaan valmistuneen opiskelijan kynnystä hakeutua eri palveluiden piiriin.

5.2 Pohdinta

Opinnäytetyön aihetta ei tarvinnut miettiä kauaa. Tarve tutkimukselle oli huomattu jo aiemmin työllisyyspalveluiden ja oppilaitoksen välisessä yhteistyössä. Omat aikaisemmat kokemukset HOKS-lomakkeen monimutkaisuudesta ja jatkosuunnitelman löytämisestä tukivat tämän opinnäytetyön aiheellisuutta. HOKS-työskentelyssä yksittäiset opiskelijat ovat tuoneet esille kokevansa HOKS-keskustelut jännittävinä tilanteina, jotka vaativat erityisen paljon keskittymistä. Jännitys ja energian käyttäminen keskittymisen ylläpitämiseen ovat haitanneet tiedon sisäistämistä, minkä vuoksi jatkosuunnitelma käsitteenä ei ole jäänyt mieleen. Opiskelijat toivat esille tarpeen työhönohjaajan tai työhönvalmentajan palveluille. Aikaisemmin Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen opiskelijoille oli tarjolla työhönohjaajan ja työhönvalmentajan tuki. Ohjaaja oli opiskelijan tukena, jos opiskelija koki hankalaksi olla itsenäisesti yhteydessä työpaikkoihin joko työllistymiseen tai koulutussopimukseen liittyvissä asioissa. Tästä saimme ajatuksen tutkia tuen tarvetta jatkosuunnitelmavaiheessa enemmän. Työllistymistä tukevien ohjaajien määrä on vähentynyt, joten oli syytä tarkastella jatkosuunnitelmaan liittyvää tuen tarvetta.

Aihetta oli helppo työstää, koska toinen meistä työskenteli työllisyyspalveluiden parissa ja toinen oppilaitoksessa. Tämä opinnäytetyö tukee yhteistyötä työllisyyspalveluiden ja Ammattiopisto Luovi Oy:n välillä. Opiskelijat, joiden opinnot ovat vaarassa keskeytyä, voidaan ohjata työllisyyspalveluiden piiriin, jossa he saavat tukea elämänsä suunnitteluun, eivätkä näin syrjäydy yhteiskunnasta niin helposti. Aktiivinen yhteistyö parantaa opiskelijoille tarjottavaa moniammatillista tukea. Opinnäytetyö eteni aikataulun mukaan heti alusta alkaen, eikä suurempia hidasteita tullut vastaan. Yhteistyö Ammattiopisto Luovi Oy:n kanssa toimi ilman suurempia ongelmia. Yhteistyötä, kyselyn testaamista ja toteuttamista helpotti jo olemassa oleva työsuhte Ammattiopisto Luovi Oy:llä.

Oman osaamisen arviointi ja omien vahvuuksien hyödyntäminen on opiskelijoille haastavaa. Yleisesti opiskelijat kokivat tarvitsevansa tukea oman osaamisen arviointiin sekä omien vahvuuksien hyödyntämiseen. Saamamme tulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin Niemeläisen (2020) tekemässä tutkimuksessa, jossa kohderyhmänä oli 8. ja 9.-luokkalaiset erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret. Niemeläisen mukaan tulevaisuuden hahmottamisessa oppilaat tarvitsevat ohjausta vahvuuksiensa tunnistamiseen. On hyvä huomioida, että jatkosuunnitelmaa laadittaessa täytyy pohtia omien vahvuuksien hyödyntämistä ja arvioida omaa osaamista. Lisäksi näiden taitojen hallinta on tärkeä taito omaa elämää suunniteltaessa ja työuran aloittamisessa. Erton (2023) mukaan ammatillista itsetuntoa, pystyvyyden tunnetta, innostusta sekä motivaatiota lisää itsensä toteuttaminen omien vahvuuksien kautta. Omien vahvuuksien tunnistaminen ja niiden hyödyntäminen auttavat vuorovaikutus- ja ongelmaratkaisutaitojen kehittymisessä. Kun työssään voi käyttää monipuolisesti omia vahvuuksiaan, lisää se esimerkiksi työhön sitoutumista ja vähentää stressiä. (Erto 2023.)

Opiskelijoiden tulevaisuuden suunnittelussa korostui opiskelijoiden halu työllistyä oman ammattialan työtehtäviin. Seppälän (2019) tutkielmassa tuodaan esille, että monet nuoret ovat opinnoissaan päämäärätietoisia ja tavoitteellisia. Kuitenkin on huomioitava, että nuorten joukossa on heitä, jotka eivät tavoittele työelämään sijoittumista. Joillekin opiskelijoille voi olla riittävää, että saa tutkintotodistuksen ja elää sen jälkeen tukien varassa. (Seppälä 2019.) Kysyttäessä valmistumisen jälkeisistä suunnitelmista vastaajista selkeä enemmistö halusi työllistyä omalle alalle. Noin joka kuudes vastaajista ilmoitti haluavansa pitää lomaa valmistuttuaan. Kyselyssä ei ollut tarkentavaa kysymystä esimerkiksi loman pituudesta. Olisi ollut kiinnostavaa tietoa, jos vastausvaihtoehdoksi olisi lisätty ”en aio työllistyä”. On epäselvää, mitä lomalla tarkoitetaan ja mitä sen jälkeen on aikomus tehdä. Vastaajien tulevaisuuden suunnitelmiin voivat vaikuttaa monet ulkoiset ja sisäiset tekijät, kuten kulttuuriperimä, motivaatio ja epärealistinen kuva työelämästä. Toisaalta loman tarve voi kertoa siitä, että opinnot on koettu kuormittavana.

On tärkeä huomata, että opiskelijat kokivat pääasiassa saaneensa hyvin tukea oppilaitokselta. Tämä näkyy myös Juntusen (2021) tutkimuksessa, jonka tu-

loksista selvisi, että ammattikoulun opiskelijat olivat tyytyväisiä saamaansa tukeen. Tutkimuksessa mainitaan, että negatiiviset kokemukset erityisestä tuesta ovat liittyneet henkilökemiaongelmiin oppilaitoksen henkilökunnan kanssa tai siihen, että riittävää tukea ei ole tarjottu (Juntunen 2021). On huolestuttavaa, jos henkilökunnalla ei riitä kärsivällisyyttä vastata tuen tarpeeseen. Oppilaitoksen arki on hektistä ja se vaatii joustavuutta ja mukautumiskykyä niin opiskelijoilta kuin henkilökunnaltakin. Kärsivällisyyttä voi haastaa tiedon ja ammattitaidon puutteen lisäksi väsymys, epämieluisat työtehtävät tai liiallinen kiire. Kärsivällisyys opetustyössä on tärkeässä roolissa onnistuneessa vuorovaikutuksessa ja se auttaa ymmärtämään toisten näkökulmia ja rakentamaan luottamusta.

Oikea-aikaisella ohjauksella ehkäistään valmistuneen opiskelijan syrjäytymistä ja väliinputoamista. Syrjäytyminen alkaa usein jo kouluikäisenä, jos nuori on kokenut ulkopuolelle jäämisen tunnetta. Negatiiviset kokemukset muovaavat nuoren elämän suuntaa myös opintojen jälkeen. Ulkopuolisuuden tunne lisääntyy, jos nuori jää työelämästä sivuun tai on yksinäinen jo opintojen aikana. Nuoren selviytymistä ja vahvistumista tukee se, että läheiset ja ammattilaiset lisäävät nuoren elämään positiivisia kokemuksia. (Iljäs & Peräaho 2021.) Suomessa jokaisella nuorella on oikeus peruspalveluihin, joihin kuuluu myös työ- ja elinkeinopalvelut (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy s.a.). Valmistuessaan opiskelija ei välttämättä osaa itse arvioida, mitä palvelua hän tarvitsee opintojen jälkeen. Siksi palveluihin ohjausta tulisi tehdä huolella.

Ammattiopisto Luovi Oy Muhoksen työyhteisön ajatuksista nousivat esille huoli siitä, onko opiskelijoiden kohtaaminen riittävää ja työskennelläankö liian kaukana opiskelijapinnasta. On huomattavissa, että tukea on monipuolisesti tarjolla, mutta on epäselvää, osaavatko opiskelijat hyödyntää sitä tarpeensa mukaan. Työyhteisössä selkeästi pohdittiin keinoja lisätä opiskelijoiden kohtaamista henkilökohtaisella tasolla. Kankaanpään & Koivula (2021) mukaan kohtaamista voidaan kuvata kahden ihmisen aidoksi ihmisyyden kohtaamiseksi, joka tapahtuu aidossa tilanteessa. Kohtaamisella tarkoitetaan yksilöiden välistä kontaktia ja yhteisten asioiden jakamista pyrkien löytämään yhteinen ymmärrys. (Kankaanpää & Koivula 2021, 7.)

Nuorten kohtaamisessa on tärkeää tunnistaa, että jokainen opiskelija on yksilö. Tasa-arvoinen ja luotettava kohtaaminen luo vahvan perustan positiivisille suhteille opiskelijan ja aikuisten välillä. Nuorten kohtaaminen on noussut teemalliseksi valtakunnalliseksi aiheeksi useina vuosina. Mieli ry painottaa nuorten kohtaamisessa aitoutta, aikaa ja kuuntelua. (Suomen Mielenterveys ry 2022.) Ammattioppilaitoksissa opiskelijan kohtaamisen kehittämisessä olisi hyvä hyödyntää moniammatillista opiskeluhuvinvoinnin ryhmää. Onnistuneet kohtaamiset vaikuttavat positiivisesti koko oppilaitoksen hyvinvointiin. Lisäksi opiskelijan oppiminen on tehokkaampaa, kun energiaa ei tarvitse käyttää epämiellyttävän ympäristön sietämiseen. Työyhteisössä kohtaamista on jo pohdittu ja työntekijät kaipaavat keinoja kohtaamisen parantamiseksi. Nyt voisi olla hyvä hetki työnantajan puolesta tarjota tähän liittyen esimerkiksi koulutuksia.

Neljännes kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei tiennyt tai ollut varma, mitä jatkosuunnitelma tarkoittaa. Tähän tulokseen voi vaikuttaa tilanteet, joissa jatkosuunnitelmaa käydään läpi. Opiskelijat kuulevat mahdollisesti ensimmäisen kerran jatkosuunnitelmasta ensimmäisen HOKS-palaverin loppuvaiheessa viimeisenä kysymyksenä. Tilanne on monelle uusi, eikä heitä ole valmisteltu siihen etukäteen. Informaatiotulva voi olla valtavaa, kun uusien termien lisäksi vastassa on uusi oppilaitos ja uuden ihmiset. HOKSia laadittaessa, opiskelijalle näytetään näkymä opettajan tietokoneelta, jolloin hän ei itse pääse konkreettisesti etsimään omaa HOKSiaan Wilmasta. Näin muistijälki HOKSin sijainnista jää hyvin ohueksi ja opiskelijan on haastavaa palata siihen myöhemmin. Järjestelmänä Wilma on monelle tuttu, mutta usein koetaan, ettei tarvittavat tiedot ole helposti saatavilla. Myös Huttusen (2020) tutkimuksessa nousee esiin, että Wilma-järjestelmän monimutkaisuus on koettu haasteeksi HOKS-työskentelyn toteuttamisessa. Ammatillisen erityisoppilaitoksen opiskelijoilla on usein mm. keskittymisen haasteita ja he ovat jo keskittymisen äärirajoilla tunnin istumisen ja kuuntelun jälkeen. On mahdollista, että tunnin lopussa keskittyminen on jo niin hajanaista ja etteivät lopuksi käsiteltävät asiat jää opiskelijalla mieleen.

Kysyttäessä opiskelijoiden oppilaitokselta haluamia tukitarpeita 14 % kertoi, että ei halua oppilaitokselta tukea. Opintojen jälkeiseen tukeen liittyen neljäsosa koki, että haluaa tukea, mutta ei halua sitä oppilaitokselta. Erityisen tuen

oppilaitoksessa opiskelu voi aiheuttaa opiskelijassa häpeän tunnetta. Jo vuosikausia on keskusteltu siitä, miten erityisen tuen tarve voi jättää ihmiseen leiman. Yhteiskunnalliset asenteet ja ennakkoluulot voivat vaikuttaa siihen, että opiskelija ei halua ottaa vastaan tarvitsemaansa tukea. Vertailu muihin ihmisiin, pelko leimautumisesta tai itsearvostuksen puute voivat johtaa siihen, että tukea ei haluta ottaa vastaan, vaikka sitä olisi helposti saatavilla. Tarpeita erityiseen tukeen on hyvin monenlaisia, ja jokaisella meillä on jotain haasteita. Avoin keskustelu voi auttaa ymmärtämään, että erityinen tuki ei tarkoita tyhmyyttä tai sitä, että olisi huonompi kuin muut. On tärkeää, että opiskelijat, mutta myös henkilökunta, muut verkostot ja esimerkiksi huoltajat ymmärtävät, että erityinen tuki ei ole syy kohdella nuorta tai opiskelijaa eri tavalla.

5.3 Tulosten luotettavuus

Päädyimme nopeasti valitsemaan määrällisen tutkimusotteen ja aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen. Kyselyä suunniteltaessa mietitytti, saamemeko kerättyä riittävästi aineistoa tämän tutkimuksen tekemiseen. Vastaja-määrä oli parempi kuin osasimme odottaa. Tiesimme arvioidun määrän valmistuvista opiskelijoista jo etukäteen, mutta ei ole automaattista, että jokainen heistä osallistuisi kyselyyn. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrään oletettavasti vaikutti se, että kyselyyn vastattiin ohjatusti oppilaitoksen tiloissa koulupäivän aikana. Kyselyyn vastasi 69 opiskelijaa, joista 66 (95 %) vastasi kyselyn loppuun asti. Opiskelijoista 3 (5 %) ei vastannut kyselyn loppuun saakka. Mahdollisia syitä kyselyn keskeyttämiselle voi olla esimerkiksi mielenkiinnon puuttuminen, kyselyn aiheen väheksyminen, liian haastavat kysymykset, epämukava vastaamistilanne tai se, että kyselyn täyttämiseen ei ollut riittävästi tukea tarjolla tai sitä ei koettu saavan riittävän nopeasti. Haasteeksi osoittautui opetushenkilöstön passiivinen asenne ohjata opiskelijoita osallistumaan kyselyyn vastaamiseen. Sen vuoksi kyselytuloksissa osa ammattialoista on huonosti edustettuna. Osassa tutkintoaloista on useampi opetusryhmä, kun taas toisella alalla voi olla vain yksi ryhmä, joka myös vaikuttaa siihen, että joillain aloilla vastaajien määrä oli vähäinen.

Määrällistä tutkimusta arvioidaan pätevyuden ja luotettavuuden avulla. Pätevyydellä eli validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä tutki-

muksen oli tarkoituskin mitata. Olennaista on siis se, miten tutkittavat ovat tulkinneet kyselylomakkeen eli mittarin. Tutkimuksesta saadut tulokset eivät ole päteviä, jos tutkittava tulkitsee kysymykset eri tavalla kuin tutkija. Luotettavuudella eli reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten tarkkuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkimustuloksen tulisi olla sama riippumatta siitä, kuka tutkijana on. (Vilkkä 2021, luku 7: Tutkimuksen arviointi.)

Tutkimuksessa oli tarkoitus saada vastaus kysymykseen: Minkälaista tukea valmistuva vaativan erityisen tuen tai erityisen tuen opiskelija kokee tarvitsevana jatkosuunnitelmaa laadittaessa? Kyselylomakkeeseen muotoiltiin sellaisia kysymyksiä, joiden avulla saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Kysymysten avulla saatiin vastaus tutkimuskysymykseen ja siksi tutkimus on validi. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake on suunniteltu ja laadittu siten, että kuka tahansa voisi toteuttaa kyselyn uudelleen, mikä tarkoittaa sitä, että reliabiliteetti toteutuu tässä tutkimuksessa.

Tutkimuksen pätevyys eli validiteetti ja luotettavuus eli reliabiliteetti muodostavat yhdessä kokonaisluotettavuuden. Tutkimuksen otoksen edustaessa selkeästi perusjoukkoa ja on tuloksissa vain vähän satunnaisuutta, on tutkimuksen luotettavuus hyvällä tasolla. Tulosten luotettavuuteen voi vaikuttaa moni asia tutkimusprosessin aikana. Esimerkiksi satunnaisvirheitä voi aiheuttaa se, että vastaaja muistaa väärin jonkin asian. Myös silloin tuloksiin tulee virheitä, jos vastaaja ymmärtää kysymyksen väärin. (Vilkkä 2005, 161–162.) Väärinymmärryksen riskiä pienensimme olemalla itse paikalla kyselyn toteutuksen aikana. Opiskelijalla oli näin mahdollisuus kysyä epäselvästä kysymyksestä tarkennusta ja täten varmistettiin, että opiskelija ymmärtää kysymyksen oikein. Myös kyselyn testaaminen kohderyhmällä vahvisti sitä, että kohderyhmä ymmärtää kysymykset oikein.

Tutkimusetiikka tarkoittaa yleisesti sovittuja sääntöjä ja toimintatapoja, joita jokaisen tulisi noudattaa tutkimusta tehdessä (Vilkkä 2005, 30). Tutkimusta tehdessä tutkijan tulisi omata aitoa mielenkiintoa tutkimukseen. Tutkijan tulee huolella paneutua omaan alaansa, jotta voi tuottaa siitä luotettavaa informaatiota. Ammatillisen pätevyyden lisäksi tutkijalta edellytetään rehellisyyttä. (Mäkinen 2005, 188.) Tutkimusetiikka kulkee tutkimusprosessin mukana jokaisessa vaiheessa. (Vilkkä 2005, 29.) Tässä tutkimuksessa noudatettiin eettisen

ohjeistuksen käytäntöjä prosessin alusta prosessin loppuun saakka. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ajatuksia ja toiveita kunnioitettiin, eikä kyselyyn ollut pakko vastata. Tutkimuksen tarkoituksesta kerrottiin avoimesti ja vastaajien anonymiteettiä huolehdittiin koko tutkimuksen ajan.

Lähdekritiikin tarkoituksena on arvioida tiedon luotettavuutta. Tutkijan on kiinnitettävä huomiota siihen, minkälaisen informaation lähteen hän valitsee. Tutkijan on usein tulkittava itse lähteistä löytyvää sisältöä ja niiden merkityksiä. Kriittinen suhtautuminen ei koske pelkästään lähteiden arviointia, vaan tutkijan tulisi tarkastella kriittisesti myös oman työnsä kokonaisuutta. (Mäkinen 2005, 85–86.)

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa on hyvä huomioida tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti tutkimustuloksiin. Opiskelijoiden oma mielenkiinto kyselyyn sekä heidän omat ajatuksensa kyselyn tärkeydestä voivat näkyä vastauksissa. He, jotka kokivat kyselyn tarpeelliseksi ja ajankohtaiseksi antoivat todennäköisesti rehellisempiä vastauksia. Välinpitämättömyys ja vähättelevä asennoituminen kyselyyn saattaa johtua ymmärtämättömyydestä tai esimerkiksi luetun ymmärtämisen haasteista, joita ei haluttu tuoda vastaamistilanteessa esille. Ammattiopisto Luovilla opiskelevista opiskelijoista suurin osa asuu eri paikkakunnalla kuin Muhoksella. Työllisyys- ja terveystilanteiden kuntakohtaiset erot voivat olla merkittäviä, erot palveluiden laadussa ja saatavuudessa vaihtelevat suuresti. Tämä voi näkyä, kun tarkastellaan sitä, että kuinka paljon opiskelijat ovat saaneet tukea oppilaitokselta. He, joiden kotikunnassa palveluita on hyvin saatavilla, on verkostoyhteistyö sujuvampaa. Paikkakunnilla, joissa palveluita vasta rakennetaan tai suunnitellaan, on yhteistyöverkoston muodostaminen huomattavasti hitaampaa ja työläämpää.

Vastauksia tarkasteltaessa on huomioitava opiskelualojen edustettavuus ja siihen vaikuttavat tekijät. Logistiikan ala oli edustettuna vastaajamäärällisesti hyvin, kun taas esimerkiksi rakennusala oli edustettuna heikosti. Tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että logistiikan opiskelija ryhmiä on neljä, kun taas rakennusalan opiskelija ryhmiä vain yksi. Eri aloilla tuen tarve voi vaihdella suuresti, koska esimerkiksi kuljetuslogistiikan tutkinnon opiskelijalla ei saa olla

ajokykyyn vaikuttavaa sairautta, esimerkiksi. kehitysvamma, epilepsia, voimakkaat mielenterveyden haasteet tai vaikea-asteiset tarkkaavaisuuden häiriöt. Muilla aloilla nämä sairaudet eivät ole este opiskelulle.

5.4 Jatkotutkimusehdotukset

Jo tämän opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa ajattelimme, että tutkimuksen tuottamia tuloksia voisi todennäköisesti hyödyntää tulevaisuudessa laadullisessa tutkimuksessa. Opinnäytetyön kokonaisuutta tarkasteltaessa voidaan todeta, että saatuja tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa. Opinnäytetyön tuloksia voisi hyödyntää tulevaisuudessa, jos tutkitaan eri ammattialojen eroja tuen tarpeesta. Tulosten perusteella voidaan kehittää toimintamalli, joka selkeyttää jatkosuunnitelman laatimista. Esimerkiksi jatkosuunnitelman porrastettu täyttäminen voisi olla järkevää.

Omien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen ovat tärkeitä taitoja jokaisessa elämänvaiheessa. Vastuksista nouseekin selkeästi esille, että opiskelijat kokevat haasteellisenä tunnistaa omia vahvuuksiaan tai tuoda niitä esille. Omien vahvuuksien julkituominen on monille haastavaa. Suomalaiseen kulttuuriin ei ehkä kuulu niin olennaisesti itsensä kehuminen. Omien vahvuuksien tunnistaminen ja niiden hyödyntäminen voi helpottaa opinnoista suoriutumista ja on mielekästä myös opiskelijalle. Nämä taidot kehittävät opiskelijan minäkuvaa ja itsetuntoa. Työllistymisen näkökulmasta on etu, että työnhakija tuntee itsensä ja tietää, miten voisi parhaita ominaisuuksiaan hyödyntää.

Opiskeluyhteisössä positiivisen ja kannustavan ilmapiirin ylläpitäminen helpottaa luontevaa toisten vahvuuksien huomioimista. Hyvässä ilmapiirissä opiskelija oppii tunnistamaan nuo piirteet itsestään ja näin niiden sanoittaminen ja julkituominen helpottuu lähes luonnostaan. Omien vahvuuksien sanoittamista ja tiedostamista voidaan helpottaa myös erilaisilla vahvuuksiin ja niiden löytämiseen painottuvilla harjoitteilla, työpajoilla ja tapahtumilla.

Jotta työllisyyspalvelut ja sen tarjoamat mahdollisuudet tulevat opiskelijoille tutuksi, olisi syytä panostaa tiiviimpään yhteistyöhön. Palveluiden saattaminen opiskelijoiden luo madaltaa kynnystä palveluihin hakeutumisessa. Esimerkiksi työllisyyspalveluiden säännöllinen vierailu oppilaitoksessa tuo palvelut tutuksi

opiskelijoille. Säännöllisellä, riittävän usein tapahtuvalla vierailulla varmistettaisiin se, että joustavasti valmistuvat opiskelijat saavat tietoa palveluista silloin, kun se on heille ajankohtaista. Työllisyyspalvelut voisivat pitää useammin myös ammattioppilaitoksen henkilöstölle infon siitä, minkälaisia palveluja on mahdollista opiskelijalla saada opintojen päätyttyä. Jatkossa tulisi aktivoida jo olemassa olevia yhteistyöverkostoja ja hyödyntää enemmän eri toimijoiden osaamista.

Opiskelijoiden tukemisella on merkittävä rooli yhteiskunnassa erityisesti silloin, kun tarkastellaan heidän rooliaan tulevaisuuden työntekijöinä. Opiskeluaikainen valmistautuminen työelämään vaikuttaa suuresti heidän omaan elämäänsä, mutta myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Opiskelijat ja nuoret ovat avainasemassa yhteiskunnan kehityksessä.

LÄHTEET

Ammattiopisto Luovi Oy. 2018. Ura- ja jatkosuunnitelma osana HOKSia. Powerpoint-diasarja. Intranet.

Ammattiopisto Luovi Oy s.a. Tervetuloa Luoviin! WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://luovi.fi/> [viitattu 16.11.2023].

Erto. 2023. Kaikki vahvuudet haltuun. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.3.2023. Saatavissa: <https://www.erto.fi/ajankohtaista/kaikki-vahvuudet-haltuun#:~:text=Monipuolinen%20kaikkien%20vahvuuksien%20k%C3%A4ytt%C3%B6%20ty%C3%B6ss%C3%A4%20lis%C3%A4%C3%A4%20ty%C3%B6n%20imua,innostusta%20sek%C3%A4%20auttaa%20parempaan%20ajatteluun%2C%20ongelmanratkaisuun%20ja%20vuorovaikutukseen> [viitattu 6.2.2024].

Huttunen, T. 2020. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laadintavaiheen kehittäminen hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnossa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Kosmetiikka-asiantuntijuuden johtaminen ja kehittäminen (ylempi AMK). Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020061118372> [viitattu 1.3.2024].

Iljäs, T. & Peräaho, K. 2021. Kuule ja näe nuori. Blogi. Päivitetty 24.9.2021. Saatavissa: <https://mieli.fi/blogit/kuule-ja-nae-nuori/> [viitattu 27.1.2024].

Inclusive education & special needs. s.a. Global education park Finland. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.globaleducationparkfinland.fi/future-skills/inclusive-education-special-needs#smooth-scroll-top> [viitattu 12.1.2024].

Juntunen, H. 2021. Opiskelijoiden kokemuksia erityisestä tuesta ammatillisessa oppilaitoksessa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosionomikoulutus. Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021092918138> [viitattu 28.2.2024].

Jyväskylän yliopisto. 2015. Määrällinen tutkimus. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.4.2015. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus> [viitattu 12.10.2023].

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111.

Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 118.

Kankaanpää, K. & Koivula, O. 2021. Opiskelijan ja opettajan kohtaaminen ammatillisessa oppilaitoksessa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Yhteisöpedagogi YAMK. Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105077738> [viitattu 10.2.2024].

Karjalainen, M., Lindroos, S., Matero, M. & Simola, T. 2020. Kasvatus- ja ohjausalan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.

Laki yhdenvertaisuudesta 30.12.2014/1347.

Lukinmaa, L. 2022. Vaativa erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. Opiskelijan opas. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutus. Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202201301823> [viitattu 30.9.2023].

Lämsä, A. 2015. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten työllistyminen. Ammatitopisto Luovi Oy. PDF-dokumentti. Päivitetty 13.2.2015. Saatavissa: <https://luovi.fi/wp-content/uploads/2020/09/erityista-tukea-tarvitsevien-nuorten-tyollistyminen.pdf> [viitattu 23.11.2023].

Miettinen, K. 2015. Erityisopetuksen käsikirja. Ammatillinen peruskoulutus ja aikuiskoulutus. Oppaat ja käsikirjat 2015:14. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173192_erityisopetuksen_kasikirja.pdf [viitattu 12.10.2023].

Mulari, M. 2013. Tietoisien ammatinvalinnan opas. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki: Tammi.

Määttä, S. Kiiveri, L. & Kairaluoma, L. 2014. Otetta opintoihin. Porvoo: Niilo Mäki Instituutti.

Niemeläinen, T. 2020. He nyt tarttee enemmän tukea, muttei se tarkoita, ett-eikö vois omassa elämässä suoriutua – toimintakyvyn merkitys vaativan erityisen tuen oppilaan nivelvaiheen ohjaukselle. Jyväskylän yliopisto. Opettajakoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202003232503> [viitattu 7.1.2024].

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. s.a. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy> [viitattu 27.1.2024].

Opetushallitus. 2020. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneille tarjottava jatko-ohjauksen nykytilaa ja kehittämistarpeita selvitetiin. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.6.2020. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2020/ammattillisen-perustutkinnon-suorittaneille-tarjottavan-jatko-ohjauksen-nykytilaa-ja> [viitattu 24.10.2023].

Opetushallitus. 2023. Erityinen tuki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4426603/tekstikappale/4512362> [viitattu 10.1.2024].

Opetushallitus. 2024. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki> [viitattu 4.1.2024].

Opetushallitus. s.a. Henkilökohtaistaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/henkilokohtaistaminen> [viitattu 13.10.2023].

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287.

Oppivelvollisuuslaki 30.12.2020/1214.

Paloniemi, H. & Söderholm, S. 2011. Nivelvaiheessa. Nuorten kokemuksia nivelvaiheen palveluista Tampereella. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011060811546> [viitattu 24.10.2023].

Perusopetuksesta jatko-opintoihin. s.a. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ammattipolku.fi/wp-content/uploads/2019/11/Perusopetuksesta-toiselle-asteelle-1.pdf> [viitattu 20.11.2023].

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Raudasoja, A. & Samppala, M.-L. 2021. Erityisen tuen näkökulmia uraohjauksen onnistumiseen ammatillisessa koulutuksessa. *HAMK Unlimited Journal*. Verkkojlehti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202101192106> [viitattu 1.11.2023].

Rimaaja, L. & Ylipahkala, L. 2021. Se oli hyvä juttu, et ei laiteta kaikkia samaan klönttiin. Amatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kokemukset tarjotusta tuesta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu –tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202105203048> [viitattu 13.1.2024].

Salminen, H. 2020. Uraohjauksen käsikirja ammatilliseen koulutukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.salpaus.fi/wp-content/uploads/2020/10/kettu-hanke-uraohjauksen-kasikirja-a4-VALMIS.pdf> [viitattu 30.11.2023].

Seppälä, M. 2019. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjaus ammatillisessa koulutuksessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201902181510> [viitattu 7.1.2024].

Suomen Mielenterveys ry. 2022. Nuorten mielenterveyden vahvistaminen nuorisotyössä. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.3.2022. Saatavissa: <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/lapset-ja-nuoret/mielenterveys-nuorisotyossa/nuorten-mielenterveyden-vahvistaminen-nuorisotyossa/> [viitattu 29.2.2024].

Suomen virallinen tilasto. 2020. Liitetaulukko 8. Erityistä tukea saaneet opiskelijat tutkintoon johtavassa ammatillisessa koulutuksessa opetuksen toteutuspai-
kan mukaan 2019–2020. Helsinki: Tilastokeskus

Saatavissa: https://www.stat.fi/til/erop/2020/erop_2020_2021-06-08_tau_008_fi.html [viitattu: 5.1.2024].

Tyyskä, M. 2022. Vaativan erityisen tuen opiskelijoiden työllistyminen autoalan työtehtäviin. Oulun ammattikorkeakoulu. Autoalan tutkinto-ohjelma (ylempi AMK). Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022100620930> [viitattu 30.9.2023].

Vainiotalo, J. 2019. Erityisen tuen tarve sähkö- ja automaatioalan perustutkinossa. Turun ammattikorkeakoulu. Teknologiaosaamisen johtaminen (ylempi AMK). Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202103062959> [viitattu 1.10.2023].

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus, 100–112.

Vernerinet.net. 2019. Erityinen tuki ammatillisessa koulutuksessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.6.2019. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/erityinen-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa> [viitattu 16.11.2023].

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227023> [viitattu 12.10.2023].

Yleinen tuki. 2018. Jyväskylän normaalikoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/jyu/normaalikoulu/ops/luku7/ytl/ennakoiva-tuki> [viitattu 26.12.2023].

Sähköpostiviesti henkilökunnalle

Hei!

Suoritamme yhteisöpedagogin (AMK) tutkintoa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyömme aiheena on valmistuvan vaativan erityisen tuen opiskelijan tarvitsema tuki jatkosuunnitelmaa laadittaessa. Opinnäytetyöhömmme liittyen tarvitsimme vuoden sisään valmistuvat opiskelijat vastamaan opintojen jälkeiseen tuen tarpeeseen liittyvään kyselyyn.

Kyselyyn vastaamiseen on varattu perjantai 12.1.2024. Paikkana on Varikkorakennuksen luokka 216.

Nyt tarvitsimme teidän apuanne! Ohjaathan ryhmäsi vuoden sisään (joulukuuhun 2024 mennessä) valmistuvat opiskelijat oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Henkilökunnan ei ole välttämätöntä olla paikalla. Alla suunniteltu aikataulu. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 20 minuuttia, mutta myös ohjaukseen on varattu aikaa.

Aikataulu perjantaina 12.1.2024

Klo 8.30-9.00 Logistiikka A, B, C, D ja Varasto A, B

Klo 9.00-9.30 Auto A, B, C ja Puki A, B

Klo 9.30-10.00 Luonto A, B, Maa A, B, C, Pinta ja Raksa

Kiitos!

Ystävällisin terveisin,

Sherin Kangas ja Riika Kinnunen

Kyselylomake

Valmistuvan opiskelijan tuen tarve Ammattiopisto Luovilla

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tervetuloa kyselymme pariin! Olemme yhteisöpedagogiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Ammattiopisto Luovin kanssa.

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää, minkälaista tukea Ammattiopisto Luovin valmistuvat opiskelijat tarvitsevat jatkosuunnitelmaa laadittaessa. Kyselyn lopussa on kysymyksiä liittyen tuen tarpeeseen opintojen päätyttyä.

Tähän kyselyyn vastaaminen kestää noin 20 minuuttia. Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista eikä henkilötietoja kerätä. Kyselyn tulokset julkaistaan vuonna 2024.

Jos sinulla herää kysyttävää, laita rohkeasti viestiä Riikalle (friki007@edu.xamk.fi) tai Sherinille (dshas001@edu.xamk.fi).

Opinnäytetyön ohjaajana toimii Katja Komonen (katja.komonen@xamk.fi).

Kiitos vastaamisesta!

TEEMA 1: LÄHTÖKOHDAT

1. Mitä tutkintoa opiskelet? *

- Ajoneuvoalan perustutkinto
- Maatalousalan perustutkinto
- Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinto
- Logistiikan perustutkinto
- Pintakäsittelyalan perustutkinto
- Rakennusalan perustutkinto
- Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto

2. Milloin valmistut ammattiin? *

- 3 kuukauden sisällä
- 6 kuukauden sisällä
- Vuoden sisällä
- En osaa sanoa

3. Onko sinulle laadittu HOKS eli henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma? *

- Kyllä
- Ei
- En tiedä, mikä on HOKS

4. Oletko päässyt vaikuttamaan omien opintojesi suunnitteluun? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Seuraava

20% Valmis (1 / 5)

Valmistuvan opiskelijan tuen tarve Ammattiopisto Luovilla

i Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

TEEMA 2: TUEN TARVE

5. Kuinka paljon olet saanut tukea oppilaitokselta seuraavissa asioissa? *

	Erittäin vähän	Melko vähän	Jonkin verran	Melko paljon	Erittäin paljon
Opintojen suunnittelu	☐	☐	☐	☐	☐
Opintojen suorittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kela-asiointi	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyteen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Asumiseen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Työhönvalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntoutuspalvelus	☐	☐	☐	☐	☐
Talouteen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Terveysteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
TE-toimistoon ilmoittautuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työnhaku	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kuinka paljon koet tarvitsevasi tukea oppilaitokselta seuraavissa asioissa? *

	Erittäin vähän	Melko vähän	Jonkin verran	Melko paljon	Erittäin paljon
Opintojen suunnittelu	☐	☐	☐	☐	☐
Opintojen suorittaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kela-asiointi	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyteen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Asumiseen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Työhönvalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntoutus selvitys	☐	☐	☐	☐	☐
Talouteen liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
Terveysteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat	☐	☐	☐	☐	☐
TE-toimistoon ilmoittautuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työnhaku	☐	☐	☐	☐	☐

7. Minkälaista tukea haluat oppilaitokselta? *

- Yksilöohjausta
- Ryhmäohjausta
- Molemmat sopivat
- En halua tukea

8. Keneltä olet saanut tukea oppilaitoksessasi? *

- Ryhmäni opettajalta
- Muilta opettajilta
- Ryhmänohjaajalta
- Muilta ohjaajilta
- Opintoneuvojalta
- Opinto-ohjaajalta
- Koulutuspäälliköltä
- Työelämäkoordinaattorilta
- Opiskeluhuollolta (esim. terveydenhoitaja ja kuraattori)
- Joltakin muulta, keneltä?

9. Keneltä haluaisit saada tukea oppilaitoksessasi? *

- Ryhmäni opettajalta
- Muilta opettajilta
- Ryhmänohjaajalta
- Muilta ohjaajilta
- Opintoneuvojalta
- Opinto-ohjaajalta
- Koulutuspäälliköltä
- Työelämäkoordinaattorilta
- Opiskeluhuollolta (esim. terveydenhoitaja ja kuraattori)
- Joltakin muulta, keneltä?

10. Haluaisitko lisätä vielä jotain liittyen saamaasi tukeen?

Edellinen

Seuraava

40% Valmis (2 / 5)

Valmistuvan opiskelijan tuen tarve Ammattiopisto Luovilla

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

TEEMA 3: JATKOSUUNNITELMAN LAATIMINEN

11. Tiedätkö, mitä jatkosuunnitelma tarkoittaa? *

- Kyllä
- En
- En ole varma

12. Tiedätkö, mistä jatkosuunnitelman löytää? *

- Kyllä
- En
- En ole varma
- En tiedä, mikä on jatkosuunnitelma

Edellinen

Seuraava

60% Valmis (3 / 5)

Valmistuvan opiskelijan tuen tarve Ammattiopisto Luovilla

i Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Jatkosuunnitelma tarkoittaa suunnitelmaa, jolla tuetaan opiskelijan asettamia tavoitteita. **Jatkosuunnitelmaan** kirjataan toimenpiteet, jotka tukevat opiskelua, työllistymistä, sekä itsenäisen elämän suunnittelua. **Jatkosuunnitelma** laaditaan opintojen alkaessa ja sitä päivitetään opintojen aikana.

13. Kuinka paljon haluaisit tukea seuraaviin jatkosuunnitelmassa mainittuihin asioihin? *

	En tarvitse tukea	Tarvitsen melko vähän tukea	Tarvitsen melko paljon tukea	Tarvitsen paljon tukea
Oman osaamisen arviointi	☐	☐	☐	☐
Omien vahvuuksien hyödyntäminen	☐	☐	☐	☐
Työllistymisen suunnittelu	☐	☐	☐	☐
Toimeentulo valmistumisen jälkeen	☐	☐	☐	☐
Asumisjärjestelyt	☐	☐	☐	☐
Jatko-opintojen suunnittelu	☐	☐	☐	☐
Jatko-opintoihin hakeutuminen	☐	☐	☐	☐
Yrittäjänä toimiminen	☐	☐	☐	☐
Työuralla eteneminen	☐	☐	☐	☐

14. Mitä ajatuksia jatkosuunnitelma sinussa herättää? Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa. *

- Jatkosuunnitelma on hyödyllinen
- Jatkosuunnitelma lisää paineita
- Jatkosuunnitelma on monimutkainen
- Jatkosuunnitelma on selkeä
- Jatkosuunnitelma on turha
- Jatkosuunnitelma auttaa minua tulevaisuuden suunnittelussa
- Jotain muuta, mitä?

Valitse enintään 2 vaihtoehtoa

Valitut vaihtoehdot: 0

Edellinen

Seuraava

80% Valmis (4 / 5)

Valmistuvan opiskelijan tuen tarve Ammattiopisto Luovilla

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

TEEMA 4: TULEVAISUUDEN SUUNNITTELU

15. Mitä haluat tehdä valmistumisen jälkeen? Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa. *

- Työllistyä omalle alalle
- Työllistyä jollekin toiselle alalle
- Toimia yrittäjänä
- Opiskella lisää
- Suorittaa asevelvollisuuden
- Pitää lomaa
- Jotain muuta, mitä?

Valitse enintään 2 vaihtoehtoa

Valitut vaihtoehdot: 0

16. Haluatko tukea tulevaisuuden suunnitteluun myös opintojen jälkeen? *

- Kyllä
- Kyllä, mutta en oppilaitokselta
- En
- En osaa sanoa

17. Koetko, että olet saanut riittävästi tukea tulevaisuutesi suunnitteluun? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

18. Tiedätkö, mistä voit saada tukea opintojesi jälkeen? *

- Kyllä, mistä?
- En
- En ole varma

19. Vapaa sana

500 merkkiä jäljellä

Edellinen

Lähetä

100% Valmis (5 / 5)